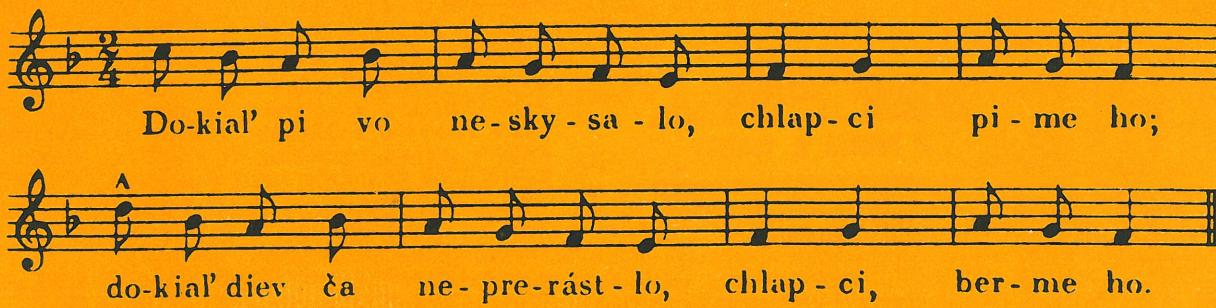

ŽIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • MAREC • BŘEZEN • MARZEC • ČÍSLO 3/79 ROČNÍK 22 CENA 1 ZŁ

Allegro

(Verešvársky, [1880], Prešporská [Bratislavská])

*SPOLU S TÝMTO FEŠÁKMI Z NOVOBELSKÉJ
DYCHOVKY SRDEČNE BLAHOŽELAJÚ ŽENÁM
K ICH SVIATKU VŠETCI MUŽI Z KSČaS
A ŽIVOTA*

Ciele, ktoré musíme dosiahnuť

Hoci štart do plnenia tohoroných úloh bol ťažký, nesmie sa však polovičiť na žiadnom úseku nášho spoločensko-hospodárskeho života. Treba úprne a dôsledne spieť k odstráneniu vzniknutých oneskorení, k plnej realizácii cieľov tohoroného spoločensko-hospodárskeho plánu. Tento plán obsahuje totiž úlohy, ktoré majú zmierniť naše aktuálne ťažkosti, ako aj zaistí v osiemdesiatich rokoch rýchlejší, harmonickejší rozvoj krajiny a bez takých napäti, aké sa prejavujú v súčasnosti.

V pláne sa vyzdvihuje ďalší rast reálnych príjmov obyvateľstva, zvyšovanie podukcie a dodávok potravín a priemyselných tovarov, ako aj ďalší rast bytovej výstavby. Znamená to zmenšenie radu čakajúcich na predel bytu a zväčšenie dodávok tovarov na trh v dodatočnej hodnote 30 miliárd zlôt. Prítom majú to byť tovary, ktoré obyvatelia miest a vidieka najviac vyhľadávajú. Nevhynutné je tiež zvýšenie výroby na vývoz, aby sa malo čím platiť za potrebné suroviny a tovary z dovozu.

Investičné náklady v tohoronom pláne budú, ako vieme, o niečo nižšie, ako v minulom roku. Napriek tomu sa tieto náklady nezmenšili, ale naopak zväčšili sa na také ciele ako potravinárske hospodárstvo a polnohospodárstvo, bytová výstavba, komunálne hospodárstvo a výstavba nemocníc. Uprednostňuje sa aj energetiku a baníctvo, od ktorých vela závisí v národnom hospodárstve. Tieto investície majú urýchliť rozvoj odvetví, ktoré zaostávajú, uspokojiť dôležité spoločenské požiadavky, priniesť proporcionálnejší rozvoj celého hospodárstva a mať priaznivý vplyv na životné podmienky celej spoločnosti.

Dosiahnutie týchto cieľov nie je jednoduché. Preto aj v tomto roku kladieme tak veľký dôraz na zvyšovanie produktivity a kvality práce, na lepšie hospodárenie zverenými strojmi, surovinami a materiálmi. Na to, aby sa k všetkým vyskytujúcim sa ťažkostiam pristupovalo ako k vlastným, ktoré musíme vyriešiť sami, bez čakania na pomoc zvonka. Ide aj o to, aby sa celú našu výrobnú kapacitu plne využívala iba na výrobu tovarov, na ktoré sú skutočne požiadavky na domácom trhu a za ktoré môžeme dostať patričné devízové prostriedky na zásobovací dovoz.

Všetky aktuálne úlohy vyplývajúce z tohoroného plánu tvorili hlavnú problematiku rokovania na zasadnutiach samosprávneho aktívu v priemyselných závodoch, ktoré predchádzali II. celostátnemu konferenciu predstaviteľov robotníckej samosprávy. Na týchto zasadnutiach dominovala starostlivosť o plnú realizáciu plánov a zvýšenie celkových hospodárskych výsledkov súhlasne so smernicami XII. pléna ÚV PZRS. Takou istou starostlivosťou o veci týkajúce sa celej spoločnosti sa vyznačovali rokovania celostátnej konferencie robotníckej samosprávy. Počas diskusie, ktorá sa sústredovala na úvodnom prejave prvého tajomníka ÚV Edwarda Gierka a referáte ministerského predsedu Piotra Jaroszewicza, sa hovorilo o najcennejších skúsenostach, minuloročných výsledkoch a o zabezpečení plnenia tohoroných úloh. Konštatovalo sa, že plán je napäť a vyzývadlo si od všetkých pracujúcich zvýšenú aktivitu. Poukazovalo sa na mnoho konkrétnych možností zlepšenia výrobných výsledkov, lepšieho využitia pracovnej doby ľudí a strojov, na nutnosť likvidácie nepodarkovosti a potrebu zlepšenia zásobovania materiálmi, ako aj šetrenia surovinami v celom národnom hospodárstve. Na vecnosť a konkrétnosť diskusie, racionalitu prihlásených návrhov upozornil Edward Gerek v hodnotení rokovania a zdôraznil, že najväčší potenciál rezerv a možnosti tkvie vo sfére ľudských postojov.

„O priebehu výrobných procesov, o efektívite hospodárenia, — povedal prvý tajomník ÚV strany — vždy napokon rozhoduje ľovek. Svedomitá a poctivá práca, zodpovednosť za zverené úlohy, efektivita a disciplinovanosť v plnení povinností sú ľinitelmi, ktoré rozhodujú o zvýšení spoločenskej produktivítu práce, ktoré rast rozhoduje o zlepšení životných a pracovných podmienok, o realizácii základných spoločenských cieľov.“ Táto konštatácia sa týka všetkých pracujúcich, postoja celej spoločnosti.

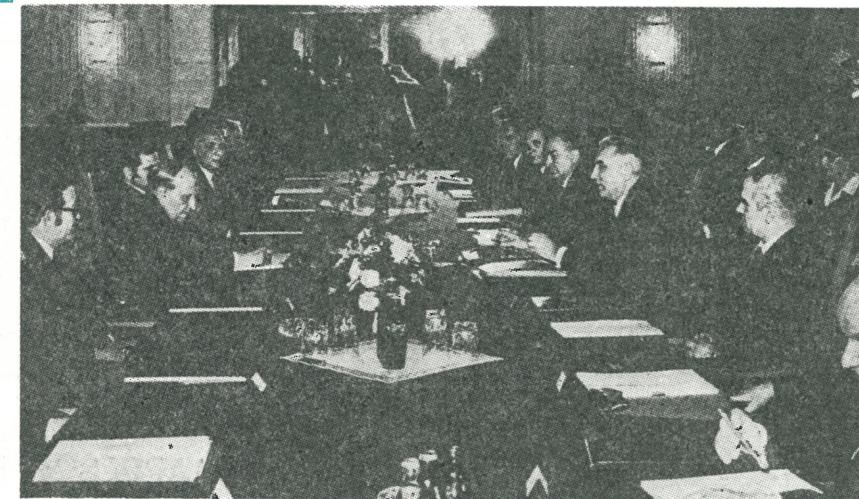
So zlepšením efektivity hospodárenia na každom úseku nášho hospodárstva sa nerozlučne spája dôležitá úloha, akou je vyššia kvalita práce, teda aj vyššia kvalita produkovaných výrobkov a tovarov. So zreteľom na to Sejm schválil na februárovom zasadnutí zákon o kvalite výrobkov, služieb, prác a stavebných objektov. Zároveň na tomto zasadnutí Sejm zvolil za člena Státnej rady spisovateľa a novinára Edmundu Osmańczyku a uskutočnil zmeny v zložení Rady ministrov, ktoré uviedli denna tlač.

POLSKO-BULHARSKO

V dňoch 31.I.—1.II. t.r. bola v Bulharsku na oficiálnej priateľskej návštive stranicko-štátnej delegácie PER pod vedením prvého tajomníka ÚV PZRS Edwarda Giereka. Spoločné komuniké uviedené na záver návštavy o.i. konštatuje:

— nadálej sa bude upevňovať úzka súčinnosť medzi PZRS a BKS, rozšíri sa a prehlbi dvojstranná hospodárska spolupráca, ako aj spolupráca v oblasti vedy a kultúry — na základe 10-ročnej zmluvy podpísanej medzi vládami PER a BER,

— Poľsko a Bulharsko budú nadálej prispievať k realizácii komplexného programu socialistickej hospodárskej integrácie v rámci RVHP,

Poľsko-bulharské plenárne rozhovory.

Foto: CAF — Langda

— poskytujú plnú podporu sovietsko-americkým rokovaniom o obmedzení zbrojení, žiadajú uviesť do života uznesenia zvláštneho zasadnutia VZ Organizácie spojených národov,

— vyjadrujú znepokojenie proti-socialistickou a šovinistickou politi-

kou Číny, ktorá zväčšuje napätie vo svete,

— zdôrazňujú význam medzinárodnej solidarity komunistického hnutia, sú za konštruktívnym dialógom so všetkými stranami a organizáciami, ktoré bojujú za mier a odzbrojenie.

BRATRSKÁ SPOLUPRÁCE ve všech oblastech vzájemných vzťahov mezi Poľskou ľudovou republikou a Československou socialistickou republikou se neustále prohlubuje.

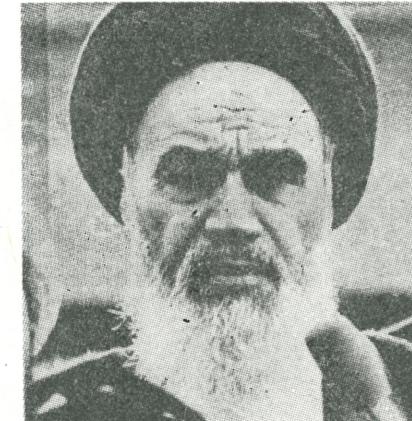
Dalším podnätem k rozvoji vzťahov mezi Poľskom a Československom byla pracovní priateľská návštěva generálneho tajomníka ÚV KSC a prezidenta ČSSR GUSTÁVA HUSÁKA v Poľsku ve dnech 19. a 20. února 1979 na pozvání prvého tajomníka ÚV PSDS EDWARDA GIERKA.

Příkladem bratrských vzťahů a spolupráce mezi našimi národy jsou také dvě česká města Mělník a Neratovice, o nichž píšeme v tomto čísle.

KUBA je v súčasnosti jedinou krajinou Latinskej Ameriky, v ktorej je zdravotníctvo bezplatné pre všetkých obyvateľov. Za 20 rokov existencie socialistickej Kuby výškoli 12 500 lekárov, 2500 zubných lekárov a 65 000 pomocného lekárskeho personálu.

TRAGICKÁ KATASTROFA se stala 15. února v budove varšavské spořitelny (tzv. rotundě PKO) na križovatke Marszałkowské tridy a Al. Jerozolimských. Výbuch si vyžadal skoro 50 obetí na lidských životech a z více než 100 osob, ktoré utrpely zranení, 77 bolo prevezeno do nemocníc. Rodiny postižených byly obklopeny všeobecnanou pečí. Obetí neštěstí byly pochbeny na státni náklady.

V IRÁNE po návrate ajatolláha Chomejního zvrhli monarchiu a vyhlásili islamskú republiku. Moc prevzala dočasná vláda. Maďího Bázárgána. Bolo menované nové velenie armády. Novú vládu v Iráne uznali mnohé krajiny, Sovietsky sväz, Poľsko a iné socialistické štáty. Na snímke: ajatolláh Chomejní.

PÁPEŽ JÁN PAVOL II. NAVSTIVI POESKO. Ako oznamuje Poľská tlačová kancelária, na pozvanie Poľského episkopátu navštívi Poľskú ľudovú republiku v dňoch 2.—10. júna t.r. pápež Ján Pavol II.

Predseda Štátnej rady Henryk Jabłoński vyjadril v mene najvyšších štátnych orgánov spokojnosť z pozvania a z prehlásenia pápeža Jána Pavla II., že chce navštíviť svoju vlast, Poľskú ľudovú republiku. Prvého syna v dejinách poľského národa, ktorý zastáva najvyššie miesto v cirkvi, budú srdceňne vŕtať tak štátne orgány, ako aj spoločnosť.

S touto návštavou sa spája prevedenie, že bude prosievať jednotu všetkých Poliakov a prehľbovanie súčinnosti cirkvi so socialistickým štátom, dôležitu rozvoju vzťahov medzi Poľskou ľudovou republikou a apoštolskou stolicou, v mene upevňovania mieru na svete, zastavenia sú agresie a vojny, upevňovania spolupráce a priateľstva medzi národmi.

Pápež Ján Pavol II. navštívi Varšavu, Gniezno, Čenstochovu a Krakov.

ALŽÍR: 7. februára t.r. sa v Alžírsku konali prezidentské volby. Jediným kandidátom do tejto funkcie bol pluk. Bendžedid Šadí — novozvolený generálny tajomník alžírskej strany Front národného oslobodenia, ktorého navrhol IV. zjazd strany. Prezident Alžírska, zvolený velkou väčšinou hlasov, bol blízkym spolupracovníkom zomrelého alžírskeho prezidenta H. Bumedienu.

STAROSTLIVOSŤ O BLAHOBYT sovietskych občanov. Podľa informácie Štatistického úradu ZSSR, reálne prijmy v prepočítaní na jedného obyvateľa sa v Sovietskom zväze zvýšili o 7 percent za posledné dva roky.

Na pozdvihnutie životnej úrovne sovietskych občanov štát vynaložil v tomto období okolo 6 mld rublov, čo je najvyššiu kvótou, akú vláda vynaložila na tento účel v takom časovom období.

Značná časť výdavkov bola určená na zvýšenie miezd, štipendí a dôchodkov. Napríklad v minulom roku zvýšili platy 14 mil. pracujúcich. Tento rok zvýšia mzdy takému istému počtu pracujúcich.

Zvýšili sa tiež výdavky štátu na bezplatnú lekársku starostlivosť, osvetu a organizovaný odpočinok.

Na tomto mieste treba zdôrazniť, že v Sovietskom zväze sa zvyšujú mzdy, ale zároveň ceny základných spotrebnych tovarov sú stabilné. Nezvyšujú sa ani ceny nájomného a ceny za služby obyvateľstva.

Sovietska rodina zo svojho rozpočtu vydáva 2,5 percenta na byt a komunálne služby, na dane — 8,6

percent. Pracujúci v Sovietskom zväze neplatiť žiadne poplatky, aby v budúnosti dostali invalidný alebo starobný dôchodok. Vcelku sovietska rodina môže urítiť na nákupec okolo 80 percent svojich príjmov.

AGRESE PROTI VIETNAMU

Cínská vojska po řadě provokací vtrhla na svrchované území Vietnamské socialistické republiky. V prohlásení vlády VSR se uvádí, že čínské vládnoucí kruhy se postavily proti celému socialistickému systému, proti hnutí za národní nezávislost. Vážne ohrozily mír a stabilitu v jihovýchodní Asii a v celém svetu.

Socialistické země a celý pokrový svět rozhořčeně protestují proti brutální agresi. Sovětská vláda vydala k čínskemu vpádu do Vietnamské socialistické republiky. V prohlásení vlády VSR se uvádí, že čínské vládnoucí kruhy se postavily proti celému socialistickému systému, proti hnutí za národní nezávislost. Vážne ohrozily mír a stabilitu v jihovýchodní Asii a v celém svetu.

Vietnam předložil Radě bezpečnosti OSN žádost, aby přijala nezbytná opatření proti čínským útočníkům.

NEJDELŠÍ NA SVĚTĚ: italský parlament dal souhlas na vytvoření státně soukromé společnosti pro stavbu mostu přes Mesinský průliv. Podle projektu, na němž pracovalo zhruba 500 odborníků, má být most „dopravní propustkou do XXI. století“. Mesinský průliv, oddělující Sicílii od Apenninského poloostrova, je široký asi 3,3 km. Most nad ním bude tedy nejdelším mostem světa. Současně i nejmhutnejší ocelovou konstrukci dosud postavenou a k tomu zavřenou ve výšce 70 metrů nad mořem. Dvě ocelové nosné věže (se zavřenou konstrukci) budou 380 metrů vysoké.

Pro automobilovou dopravu bude mit most dvě třípásové dálnice. Vlaky budou jezdit po trati na nižším patře, pod dálnicemi. Stavba mostu má trvat do roku 1987 a bude stát 1300 miliard lir, t.j. zhruba 1,4 miliardy dolarů.

Mestá v našom objektíve

BRATISLAVA

S veľkou radosťou využívam každú príležitosť, aby som navštívil Bratislavu. Sice naposledy sú príležitosti cestovať týmto smerom zriedkavejšie ako v minulosti, ale to nemení moje city k tomuto mestu. Preto aj počas ďalšej návštevy nie sú spojené s objavovaním niečoho nového. Pravidlá každého pobytu sú podobné: návšteva starých, známych miest.

A keď na ceste, s rokmi stále viacej udupanej, neregistrujeme podstatné zmeny, sme tomu skutočne radi. Tak isto, ako väzne postavy stretávaných známych. — Kedy si prišiel? — pýtajú sa. — Dnes ráno, — odpovedám. A nikoho to neprekvapuje, že ma stretájú práve tu na. Teraz, hoci sa blíži len poludnie. A ja, — čo nevedia, — už som bol pod Michalskou bránu, presiel som ulicami dolu ku kurzu, ktoré je o tejto hodine prázdnne, pozrel som do tváre Hviezdoslavovi a do mútnych vln Dunaja, za ktorým sa nachádza Petržalka, vždy pre mnú tajomná — až vtedy som sa plne pocítil ako doma.

Pohľad na Bratislavu z najvyššieho poschodia hotela Kyjev.

Počas môjho posledného pobytu v Bratislave sa mi podarilo, vďaka priateľom, ktorí majú patričné známosti, bývať v hoteli Kyjev. A teda zasa náhoda, dostať som izbu na poslednom poschodi tohto klasického vežiaka, ktorý vyrástel ako vetrovektor v starom centre. Ale ľudia si naň rýchle zvykli, keďže je pevne zasadnený do reálnych potrieb veľkomesta. Vďaka tomuto bývaniu som mohol na toto milé mesto pozrieť inakšie, akoby z vtácej perspektívy. Bolo iné... Známe detaily sa rozplynuli v dialke. Tento nový pocit bude trvalým bodom v pravidlách ďalších pobytov, ak hotel bude tak isto pohostinstvom.

Z iných podrobností, ktoré mi udreli do očí z perspektívy hotela Kyjev, bol nový obchodný dom Prior. Miesto nákupov, stretnutí, vydávania peňazí a asi aj miesto bezcietnych potuliek po poschodiach tohto Merkúrovho stánku, to najčastejšie robia návštěvnici z nášho zemepisného smeru z pochopiteľných dôvodov. Tým sa pravdaže nemení fakt, že v tomto v súčasnosti najväčšom bratislavskom obchodnom dome možno kúpiť skoro všetko, čo obyvatelia potrebujú pre život a rozvoj. V Priore si možno aj zajest a uhasiť smäd. Je to teda univerzálny príbytok, ktorý hodno ukázať.

Text a snímky:
MARIAN KAŠKIEWICZ

Pohľad na hotel Kyjev

Starý a nový Prior, najväčší bratislavský obchodný dom.

399 LICENCIÍ sme kúpili za posledných sedem rokov. Licenčná výroba činí dnes 4,7 percent celej priemyselnej výroby a vývoz tejto skupiny výrobkov — 4,5 celkového predaja polských výrobkov.

WASHINGTON, Prezident Jimmy Carter si potriasa ruky s podpredsedom vlády ČLR Teng Siao-pchingom. Počas návštevy nechybovali demonštrácie priateľstva, ale s politickými výsledkami rozhovorov vyzeralo trochu inak. Neuverejnili spoločné komunikáty a vo výpovediach boli zreteľne rozdiely. Dokonca aj „jastrabov“ z Kongresu nepríjemne prekvapila útočnosť, s akou Teng aj bez vyzývania poskytoval protisosietiske rady a po-naučenia. (Snímka: CAF — AP.)

VYŠE 27% POVРЧУ ПОЛСКА zaberajú z súčasnosti lesy. Za posledných osem rokov sa zalesnený areál zväčšil o okolo 147 000 ha. Zasoby dreva v lesoch sa hodnotí na ok. 1,2 mld m³, čo pri dnešných cenách predsta-

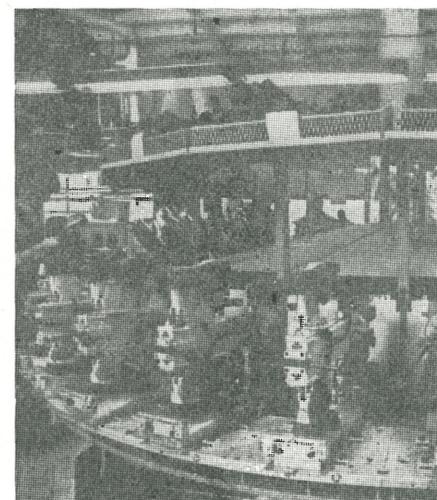
zuje hodnotu vyše 600 mld zł. Toto obrovské bohatstvo treba veľmi racionalne využívať, stále zalesňovať úbytky (ročne vyše 100 000 ha) a starostlivo ošetrovať. Po veľkých nákladoch, aké sa určilo v rokoch 1971—1978 na rozvoj drevárskeho priemyslu (ok. 88 mld zł), prišiel rad na investície v lesníctve, na modernizáciu a rekonštrukciu strojového parku.

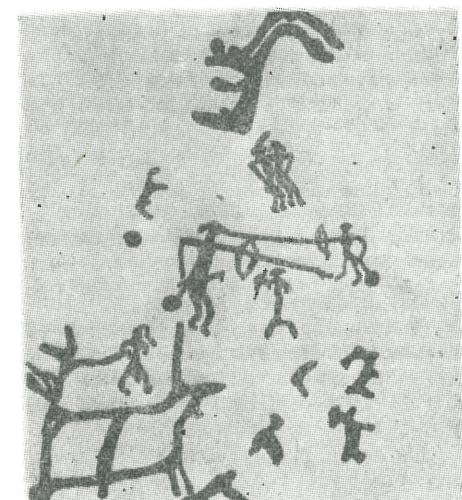
ZOHRIEVAČ na kľučky do auta, novinka na britskom trhu, stačí na 1000-násobné zohrievanie kľúčika, ktoré trvá ok. 10 sek. Túto zimu by sa takéto zohrievače zišli skoro v celej Európe. (Snímka CAF-Keystone)

V NOVOTARGSKÝCH ZÁVODOCH kožiariskeho priemyslu inštalovali naposlasy moderný vstrekoval na výro-

bu všetkých druhov obuví na polyuretanových podrážkach. Vraj v takto vyrobených topánkach sa neodlepujú podošvy, čo by sme si my, zákazníci, veľmi želali. (Snímka: CAF-Momot)

TAKÉTO PETROGLIFY, čiže skalné kresby, majú ok. 6000 rokov a objavili ich v severnom Mongolsku účastníci mongolsko-sovietskej vedeckej expedície.

Prídeley devíz v rokoch 1979-1980

Od 1. februára t.r. platia nové predpisy o kupovaní devíz pre individuálnych turistov v rokoch 1979-80, ktorí budú cestovať do socialistických krajín. Limity sú zvýšené do 7 000 zlátých na dva roky pre dospelé osoby a 3 500 zł pre deti.

Ked cestujeme do ČSSR, musíme vykúpiť koruny v množstve 80 Kčs na každý deň pobytu, ale nie viac ako za 4500 zł na dva roky. Do tejto sumy je započítaná aj hodnota tranzitných poukazov pre turistov cestujúcich cez ČSSR.

Z iných zmien je dôležitá zásada predaja mariek NDR — 200 MK raz za pol roka. Pri cestách do Maďarska možno kupovať forinty iba raz do roka a celkový limit v rokoch 1979-80 pre individuálnych turistov dosahuje 1500 forintov. Turisti, ktorí cestujú do ZSSR na pozvánku, môžu naraz využiť celý dvojročný prídel devíz do výšky 7000 zł tak isto, ako pri individuálnych cestách do Rumunska a Bulharska.

Do sumy 7000 zł je započítaný turistický poplatok.

STARÉ POVĚSTI ČESKÉ

Jako kdysi ke Krokovi, tak chodili také k Libuši z blízka i z daleka lidé ve svých rozepřích. K její moudrosti se utíkali žádat o nález. A ona, spravedlivě soudíc, činila moudrá narovnání mezi odpornými stranami. V ten čas se dva sousedé, oba starostové rodů, svadili o meze a role. Svadili se prudce, potupili, vyčetli si mateř a dědy, až mezi nimi a jejich rody povadla dobrá vůle sousedská do kořene a vybuchelo záštít.

Žádný nechtěl v tom sporu povoliti, každý byl jako z křemene, a jakmile nastal čas, kdy kněžna zasedala na soudu, chvátali oba na Vyšehrad.

Tam Libuše v bělostném vínku kol čela seděla, soudíc pod košatou lipou na povýšeném stolci kobercem prostřeném. Vpravo pak, vlevo dvanácte kmetů, dvanácte hospodářů nejmocnějších rodů, mužové statní i bílých už brad. Před nimi prostorou kolem zástupu, lid čeleď i mužové, ženy i starostové, již přišli na soud nebo se zastat někoho ze svých rodů.

Tu před kněžnu a soud vystoupili oba rozvadění sousedé. Mladší zle žával, že starší proti právu chce meze a role. Starší, muž plné, husté brady, chlumrý, jako mrak, skočil mu do řeči. Zosra a zkrátká žádal a chtěl, aby se stalo po jeho vůli, a nedbal, že by bylo křivou jeho sousedu.

Když Libuše vyslechla toho i toho a rozvážila pří, když přednímu kmetu pak oznámila svůj nález a když kmeti, uváživé mezi sebou při a rozsudek, přisvědčili, ohlášila kněžna, jak naleza za právo: že mladšimu se děje křivda, že jeho jsou role i meze.

Nedořekla, a již tu starší, jak jím zalomeoval divoký hněv, uderil vysokou holí trikrát do země a do temna zardělý, jikre očima vykřikl, zaklel a začal, jako když náhlý lijavec spustí:

„Takové tu právo! Však což nevíme, kdo soudí, že ženská! Ženská dlouhých vlasů, ale krátkého rozumu. Příst umí, jehlou šít, na to je, ale ne soudit. Ať říše, ať přede, ale ať nesoudí. Hanba nám mužům!“ A pěstí se do hlavy bil a za vásnivé řeči slinou si bradu třísnil. „Hanba nám! Kde jinde v kterém plemeni, kde jinde vládne mužům žena? Jen nám, jenom nám, a proto jsme za posměch. To je líp zhyňouti nežli snášeti takovou vládu!“

Všichni kol ztrnuli nad divokou řečí. Kuměnec studu polil kněžnino líce, a srdece jí pohnuly zlá potupa i žal nad takovýmto nevděkem. Než hanobitel přehověla. Jemu neodpověděla. Na kmetech, na zástupu tkvěl její rozčilený zrak, a když nikdo vásnivce nezakřikl, když se nikdo neozval, promluvila k zástupu důstojně, vznešeně, ač se její hlas pohnutím trásl:

„Jest tak. Ženská jsem a jako žena se chovám; že vás nesoudím železnou metlou, zdá se vám, že málo rozumím. Je potřeba, abyste měli správce nad ženu přísnějšího. Mějtež ho! Žádost vaše se vyplní. Nyní jděte s pokojem domů. Valný sněm nechť zvolí si vojvodu. A koho si zvolí, toho já budu mít za muže.“

Tak promluvivši odešla z nádvoří do hradu, a hned poslala jízdne posly na Kazin a Tetin hrad pro své sestry. Sama pak odešla do čarowné zahrady do nejzazšího kouta, šerého hustým krovím a košatými lipami, na posvátné místo, kam nikdo kromě ní a jejích sester nesměl vkročiti.

Tam ve stínu lip stál na dřevěných sloupech přístřešek z plochých kamenů, od rozchodníku a mechu zelených. Pod touto střechou prokmitla se mdlým leskem stříbrná hlava se zlatými vousy dřevěné modly stojící na

balvanu hrubě tesaném. Tu modly bohem nazývali a Perun jmenovali.

Libuše před ní klekla a klaněla se; pak usednulsi pod balvan u nohou modly, zůstala tu ostatek dne i přes západ slunce, i když pod stromy se již tmělo, a večerní vítr šoumal křem i krovou. Seděla zamýšlená, nehnutě, sama jako socha, na myslí přemítajíc o tom, co se jí stalo, co bude, jakého knížete si lid zvolí, jakého smýšlení budou sestry a budou-li s ní zajedno. Až pak náhle vstala, kdy v setmělé zahradě se před ní zjevily. Kazi a Teta. Vladař hradu, jenž sestry, jak přijely, od brány až k zahradě provodil, zůstal na stráži u vchodu a čekal.

Co Libuše sestrám řekla nebo vyznala, o čem všechny tři věstí duchem nadané jednaly u Perunovy modly, o čem se radily, nezvěděl nikdo. Letní noc byla již na sklonku, nebe bledlo a za hradem, za jeho sruby, hradbou a stromy prošlehl úsvit úslný pruh.

V tu chvíli, kdy vanul už chlad prvního jitra, vraceley se Krokovy dcery zahradou. Prostřed svých sester, jež byly v rouškách, Libuše s bělostným vínkem kol čela, klidnější, se zrakem před se upřeným. Braly se mlčky jako stíny, a vladař udiven hleděl za nimi, jak ho beze slova minuly, jak stoupaly po schodech k velké sini, až zmizely mezi mocnými sloupy výstupku, jenž všechnen byl ještě ve stínech ranního šera.

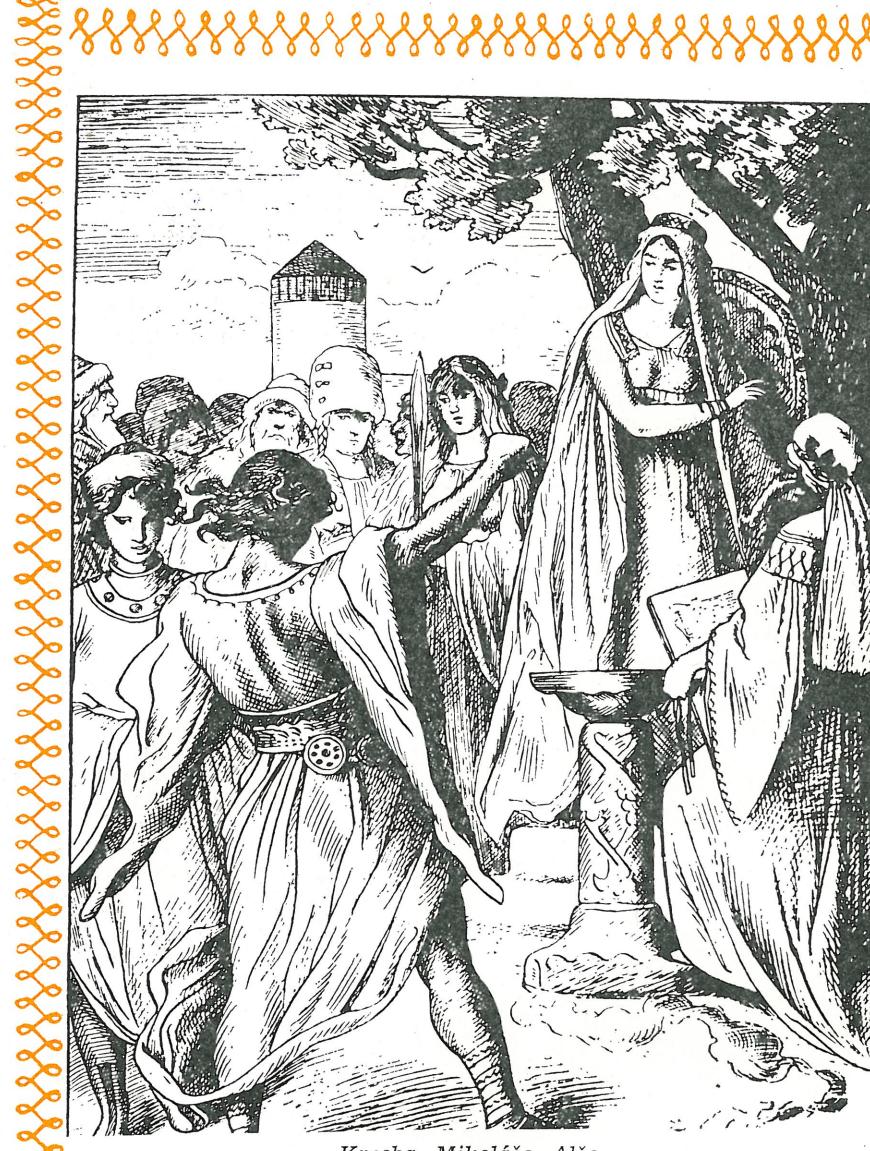
Hned po ránu vyslala Libuše posly svolávat na valný sněm, aby se shromáždil národ. Když pak bylo po hlavních žnich, a určený den nastal, sjelo se i sešlo množství mužů ze všeho plemene, starostové rodů, i z čeledi mnozí, staří, mladí, koňmo, pěšky, v čapkách, sukňích i v pláštích; než i vyzbrojeni, v přilbách, s mečem i lukem přijeli, neb místem byla cesta pustinou i hvozdou.

Přibylí mnozí z daleka, až od končin země, od Zličanských hranic i Pšovských, jež byly na východ slunce; jiní od půlnoci, kde sousedili s Lučanským hrdým plemenem a s Litoměřici, a jiní od poledne, s té strany, kudy se chodilo k Netolicům a k Doudlebům. Mnozí přišli od šírych lesů za Krovovým hradem a Stebnem, jimiž vedla cesta k Domažlicům a dál do Němec, do bavorské země.

V četných staveních rozlehlého podhradí, kdež robili ozdobná sedla, uzdy, třemeny i ostruhy, zbraň a štíty, po krajích i napříč pevně kované černým železem nebo rudě svítivou mědě, nebylo dosti přistřeši pro přibylé hosti. Jejich pak koně stáli uvázáni u plotu nebo pod krytem stromů. Hlučno bylo v podhradí, hlučno na břehu řeky. Známá a příbuzní se veselé vitali, o rolích a honu, o zbrani a půtkách mluvili, nejvíce však o sporu těch dvou vladky, o soudě Libušině a co nyní bude a koho voliti za vojvodu.

Jak se blížila chvíle sněmu, jak s hradeb a srubů hlasno zatroubili, hrnuli se muži vzhůru k Vyšehradu jedním proudem, jenž na chvíli se zarážel před hradní branou mezi dvěma sruby. Tam každý pozvedl hlavu a žasna pohlízel na ohromnou kanči hlavu na trámě přibitou. Ukazovali si ji a jméno Bivojovo vyslovili tu každý s pochvalou nebo v obdivu. A dál se pak hrnul proud, vysokou branou, až zarazil na širém nádvoří před knížecím stolcem. Vedle něho byly dvě pockivé stolice, jedna pak vpravo, dru-

O LIBUŠI

Kresba Mikoláše Alše

há vlevo; na ty usedly Kazi a Teta po boku Libušině.

Všichni se kněžně znízka poklonili. Ona pak vážně pokynula se stolci promluvila:

„Slyšeli jste, proč jsem vás, lechy, vladky, a všechny národ sem svolala. Svobody si vážit neumíte. Poznala jsem to i zkusila. Z vnuknutí bohů jsem oznámila, že již vám nebudu vládnouti, protože ve svém srdeci žádáte si vladaře muže. Toužíte po vojvodovi, jenž bude bráti vaše syny a vaše dcery ke svým službám a také ze skotu vašeho a koní vezme nejlepší dle libosti. Sloužiti chcete, jak jste nesloužili, a daň dávati po popelici, kuně a plátenku, až vám bude tesko i hořko.“

Než za to nebudete mítí té hany, že vám vládne žena. Necheji vás strašiti, říkám opět, co jsem řekla z vnuknutí bohů a co také zjevil mým sestrám duch věstí. Volte vojvodu, moudře však a opatrň, neboť snadno je vládce dosadit, ale těžko dosazeného ssaditi. Stojíte-li na své mysli, všechno se vyplní, a žádáte-li si, poradím vám a oznámím jeho jméno a místo!“

„Oznam! Oznam!“

„Porad! Porad!“ zkřikli a volali všichni jedněmi ústy. Zástupy dříve jakož klidně stojící a naslouchající, pohnuly se vzrušením a hrnuly se, tlačily ke stolci, jako když před náhlým větrem hrnou se vlny obilným lánem.

Vtom Libuše v bělostném rouše, s vínkem kol čela, vstala a vztyčená nad nimi vztáhla ruce proti nim. Naráz vše ztichlo; každý hned stanul, hledě na vzněšenou kněžnu. Pozdvíši

prst, ukázala k půlničním horám a řekla:

„Hle, za oněmi horami v Lemuzích je řeka neveliká, Bělina jménem. Blízko té řeky je dědina, v ní Stadiců rod. Od té dědiny nedaleko oulehle na dél i šíř sto dvacet kroků, oulehle divná, leží uprostřed mezi tolka rolemi a přece k žádné nenáleží. Tam oře váš vojvoda dvěma strakatými voly. Jeden vůl má hlavu bílou, druhý jest od čela po hřbetě bílý a má zadní nohy bílé. Nyní vezměte sukni a plášť i převlaky, jak se na kníže sluší, jděte a vyřídte muži vzkázání, od národa a cde mne a přivedte sobě kníže, a mně manžela. Přemysl slove, a jeho pokolení bude panovati v celé této zemi, všem plemenům na věky.“

Když pak ustanoveni starostové nejpřednějších rodů, kteří by muži ze Stadic přednesli, na čem zůstal lid a kněžna, promluvila k nim Libuše:

„Cesty hledati nebudete, aniž se ptáti. Můj kůň vás povede; za tím jeti neváhejte. Ten vás dovede a zpátky přivede pravou cestou. Před kterým on člověkem se zastaví a zařeče, ten jest, o kterém jsem mluvila. Tu mě teprv uvěříte, když svého vojvodu na železném stole jistí uzříte.“

Jak Libuše pokynula, vyveden jeji jízdni kůň. Bělouš byl širokého krku, s něhož husté splývala dlouhá hřívá. Měl ozdobné sedlo, pod sedlem kosmatou kůži, a široké prsosiny lesklý se mu broncovými kotouči a puklami.

Jak mu na sedlo naložili sukni, plášť a převlaky, vykročil, a vladické poselstvo vydalo se za ním na cestu.

Vinohradníci z Vlčindola, kam svojho času ušiel z rodičovského domu Urban Habdža so ženou Kristinou, založili v obci úverkový a neskôr i vinohradnícky spolok, aby si vypomohli v biede. Postavili novú školu a spolkový dom, žiaľ, neúrodné roky a iné príčiny spôsobili, že sa spolok a aj mnohí vinohradníci ocitli na pokraji miziny. Začali dražby a exekúcie. Medzitým sa Habdžovcom narodila dcéra Magdalena a neskôr dvojčence Cyril a Metod. Najstarší syn Marko už začal chodiť do školy, najprv v Zelenej Mise a neskôr vo Vlčindole, kam prišiel za učiteľa Leopold Vosajnor. Ten sa čoskoro skmotril s boháčmi Belebruchom a Pančuchom a začal všemožne prekážať v spolkárskej práci. Prítom balamutil vlčindolské dievčatá, čo ešte viac zostrilo miestne napäťe vzťahy. Odplata ho však neminula...

Leopold Vosajnor, učitaľ vo Vlčindole, zanedbáva učenie detí, hľuchne a slepne, ba osprostieva ako tetrov, keď vlieť do svojho vysokého času. Nejestvuje pre neho nič, iba Anča Slivnická! Sama nemôže sa to, že vsemohúca mladosť vystrúhalo z nej dievku o nič nie odchodejšiu od tej, čo údajne na návod hada odtrhla jablko zo stromu poznania. Had v podobe Vosajnorových rúk, chtivý a falošný, v hlbokých jarných nocach, zatopených až po ústa vôňou kvitnúceho rasťlinstva, tri razy ju vytiahol z kômory u Tomáša Slivnického.

Tri noci — tri zastavenia. Prvý raz v paláci, čo sa krúti na stražej nôžke na sklenom vrchu z rozpravky. Druhý raz vo vlčindolskej škole plnej vlastných detí — ach, aké krásne! A tretí raz v — pasekách nad Vlčím kútmi, na holej zemi. Krivka, čo sa vyšívala až pod hievzdy, prudkým klzavým letom padla do krtinca... V to ráno, keď tretia noc stratila vládu nad svetlom, vsypal milenec do očí milenke ostrý piesok. Naklonený ešte nad ňou vydával ho zo seba v otázke „Ako si mohla, sprostaňa, čo ī len pomyslieť, že si ī vezmem?“ V takých chvíľach slzy milenky milenca iba dráždia. Akékolvek zúfalé vešanie sa mu na krk úplne zlyháva. Vtedy všetko na svete skame. Iba sinavé stopy kopancov ostávajú na tele, čo sa po tri noci odovzdávalo bez podmienky. Načo už pripomínať spoločenské formy, keď už je všetko odovzdané, prehraté, polámané? Ostatia len pláč, prechodiaci do horúčky, v ktorej sa blúzni. To je obsah komôrky u Tomáša Slivnického.

— Čo sa len tomu dievčaťu mohlo stať? Aby tak, nadajbože, zápal plúce...

Anča zápal plúce nedostala, lebo dievky ako ona, pevné a tvrdé ako agátové kmene, odhadzujú od seba choroby. A čo sa ako modlila, nevyhľala tomu, aby koncom jari nenachádzali na ňu závraty, končiaci sa prudkým dávením. A taký čas ukazuje najmä starej Slivnickej, že Anča nie je sama. A pretože veľká lúbosť je nadmieru statčná, málodenky sa zlomí bitkou a nikdy podobrotky, i v najväčšej nûdzi je veľkomyselná, niet takých klieští, čo by z nej vymámili, kto, no kto je ten cudar cudarský. Niebyť Vosajnorovej neopatrnosti v Bolebruchovej pivnici, kde v opilosti, lebo inokedy býva až necudne opatrný, zahryzol do slova, do jedného, a ostatných sedemdesiatsem vytiahol z neho natešený Bolebruch s Pančuchom, hádam do smrti by Anča nebola precedila cez zuby to, čo bolo a je podstatné; meno nádejného otca. Taktôto to robí, ale až potom, keď vidí, že to všetci vedia.

FRANTIŠEK HEČKO

HVIEZDA S OHNIVÝM CHVOSTOM

(úryvok 8.)

Ale ústa neotvorí, len beznádejne kýva hlavou.

Vlčindol, čo Pančucha rozšíril, nebere väzne, lebo pozná, čo je zač. Vie, že by na Slivnického zvali horu, keď bola nabližku. Ale Tomáš Slivnický predsa len zaklopú, keď sa nesie nad Vlčindolom súmrak, na obloku ulietelový bývania v škole pri svätom Urbanovi. Mrví ich strach, taký, akého vo svojom dlhom živote nepocítili. V obloku sa už svieti, obyvateľ leží na diváne, popiskuje si, pofajčieva. Stoj tam a cez riedku záclonu prezerajú si — svojho zata. Dlhlo stojá, kým sa odhodlajú — zaklopia. Učiteľ otvorí oblok, vykloni sa z neho, ale keď si uvedomi, čia prisna tvár sa na neho dívá, bleskúchle zadební a zarigluje bočné kridla a zahasí svetlo. Na starca sa z obloka díva tma. Tma Vojsajnorovej „staťočnosti“. A tma ich vlastnej pravdy. Oboje: i tá statočnosť, i tá pravda — sú čierne. Kladú si dlane na tvár, súchajú si nimi čelo a lysú hlavu a stenú. Darmo silahnú spať, nespia, a nad ránom, aby vedela aj lavica, čo už vie pravica, keď tetička odriekajú svoje, od istého času veľmi smutne „pros za nás hriešnych...“ vyrušia ich pohansky z modlitby.

— Barbora, nepros za hriešnych, lebo nesmie sa im odpustiť: je to Leopold Vosajnor!

To sa nakopilo v zadnej izbe Slivnických v piafok. A v sobotu večer obaja Slivnického synovia, Františ a Palúš, svorne brúšia v šopke pri mašťaliach nože, ktoré, náhle sa roztrvia, už sa nezavráu. A v nedele, keď sa vlčindolskí a zelenomískí ludia v prúdoch lejú z kostola a keď Leopold Vosajnor drobí si po lavej strane Mestečka k stavenisku Smädného Vola, pristavia ho priateľsky s pravými rukami vo vačkoch: z každej strany jeden.

— Pán pes, vezmeš si našu sestru za ženu, alebo nevezmeš?

Vosajnor je v koncoch. Myká hľavou, blúdi očami po chlapoch ako horu najradšej by mal krídla. Ale ho držia. Skoro výska vo vnútri, keď vidí, že sa blíži Smädný Vôl. Vchádza do neho odvaha. A zlosť. Takto ho napadnút.

— Aby ste vedeli, chrapúni, nikdy!

Vtom ho chrapúni razom kolú do plieč, do tváre. A ako padá a kričí o pomoc, i do chrba a ostrié ich nožov zastavuje sa len na štítoch lopatiek. Eudia sa zbiehajú. Smädný Vôl vrestí Nože, ktoré sa v rukách nezavrárajú, miňajú sa nad mrviacim sa telom. Každé pichnutie do tučného zadku pukne, ako keď sa pretrhne blana. Spodná časť Vosajnora najviac sa previnila, i trpí najviac. Bitkárov odhadzujú chlapí z mrviaceho sa tela vo chvili, keď sa už nedá napraviť nič. Cez šaty premoká krv a miesi sa s prachom. Srdceľomný hlas učiteľa slabne v smutnom chripote. Chvíla sa rýchle napĺňa. Doklatého zakrútia do plachty a naložia na dodávkový koč

Smädného Vola. A letí sa do Slivnice (...)

A pretože je už isté, že Leopold Vosajnor sa do Vlčindola nevrati, hoci sa v slivnickej nemocnici za dva mesiace priam zazračne dobre vylízal zo štrnástich ošklivých rán a poberá sa práve páchať svoje cudarstvá na iné miesto v krajinie, ktorá je široká a oplýva mliekom a medom, prichodí do Vlčindola učiteľ Koloman Mokuš s rapavou tvárou a s krvou nohou sice, ale trievzy, už starší s materou ako vechtík, milou a zhovorčivo.

Práve vtedy v zábavných miestnostiach u Smädného Vola hučí muzika, lebo sú fašiangy. A Habdžova Jozefka krúti sa v tančenom kole so Slivnickým Palúšom. Dokial nedoklal Vosajnora, nejakovo velmi neupínala na neho zrak. Ale keď sa vrátil zo slivnického areštu, stačila na neho, ako sa vycerený dival z choru zelenomíského kostola, vrhnút, i pät ráz cez omšu, všetky žeravé blesky z očí. Teraz, ako si tancujú a prepletajú sa pomedzi spomené dvojice tanecníkov, každý už vie, že tento pári nič na svete neroztrhne. Habdža, prisny a sedivý, i keď naoko pokojne piše rakiju pri zadnom stole, sa mrví. Nevie raz, či má byť spokojný alebo dať sa do hrešenia. Ale cez fašiangy vykvasil sa v nám tento tuhý mušť na mûdrú poznámku. Padá po modlitbe v obývacej kuchyni, keď už rodina sedí za stolom, a pribiera sa jesť. Pichá do dcéry oči:

— Do Vlčindola mi nepôjdeš. Stačí, že je tam ten — nás prašivec. Kto chce, nech príde sem! Potom ti dám štvrtku zapísť...

Deéra mléč, červená ako nikdy v živote. Jesť nevládze. Ani ju nik nenúka. Ale to je i všetko, nič inšie sa v ten deň v dome Michala Habdžu nestane, lebo na iné, keby aké bolo, niet v nám miesta. A dlho sa nič nestane ani v dome Tomáša Slivnického, ibaže starý smútok počína pomaly blednúť.

Učitelský Vechtík, keď už bol vypravil Anču s dcérou na úvod a keď spolu s ním obišla Anča s dieťatom a s horiacou sviecou v ruke hlavný zelenomíský oltár, keď vlčindolské hrozno napĺňa hlbokú hlinenú ranu plnochnej roviny kadiľom svojho kvetu, zišiel sa s Habdžovou prababičkou, Náhle sa zhrklo toto zoskupenie v obývacej kuchyni u Slivnických, čo mladšie sa už aj prace do bočných izieb.

Prababička požmurmávajú zvedavá. Nerada dlhé reči:

— Tomáš... čo chceš povedať... Barbera... Všetci sme ľudia: pre vášho Palúša chystáme dolnú izbu...

Tomáš Slivnický bez slova nalieva z brúsenej flaše do pohárikov červený portugál. Trvá mu to veky a okrem toho trasie sa mu aj ruka. Odpoedá:

— Aj ja mám dolnú izbu!

Prababička sa mršťia a hádžu mu pod nos:

— Máš koho do nej! Radšej sa vyslov, čo dáš!

— Pite! — nákuju starc a prevrácia pohár. Ostatní odpíjajú po troške a kladú na stôl.

Tomáš Slivnický nebadatelne sa mrvia, akoby sa štverali z blata, ktoré im siaha do plecia. Pichajú oči do ženy a dlho ich v nej nechávajú. Čosi akoby hľadali na ženinej tvári, ustaranej za ostatný rok a pokrytej vráskami: Keď prečítali, čo hovoria vrásky, sklopia oči, no nedajú sa skrýť. Treba sa im zachraňovať na chudom oblijači učitelského Vechtíka. Ten sála čírou dobrotu. To ich posmeluje. Cez zatisnuté zuby a so zdvihnutou bradou slabikujú prababičke, lapajúc pohár s portugálom:

— Dám mu štvrtku zapísť!

Ked stopa všetci štyria a pripájajú na zdar nového diela, v srdeci učitelského Vechtíka dozreli veci natolko, že skladá nedopitý pohár a prikrýva bolesť Tomášovu a Barborinu hustou bielou plachetkou:

— Daj, gazda, tvoju čurku za moja Kalman!

Tomáš Slivnický si sadnú zdesený. Hlavu si položia do dlaní a súchajú si

Červené víno

ju v nich. Dlhó sú ticho. A tak cez prsty sa pýtajú bolestne:

— Tú, čo bola Vosajnorova?

— Druhej na vydaj nemáš, ibaže by ti odvolela Marta v Blatnici! — priponajú prababička celá rada, že sa ide jedným vrzom odpratať zo sveta veľký hriech. V ich očiach vydával ho do Slivnického domu učiteľ. A zasa je tu učiteľ, ktorý prichodí hriešnosť odpratať. Už je podobratá lopatou, len ju zdvihnut.

Dobrý Vechtík diva sa dôverivo. A starec mäkkne.

— A či sa chcú? Ja o ničom neviem!

— Či ksu! My tu sedymo, in ony igraju a mála curičke... tamu iškolában!

Prekvapený starec medzi stareiami znova vstanú, vezmu do ruky brúsenú sklenicu, v ktorej odpoly nadol stojí ešte víno, červené ani sadnutá krv, nalievajú a nükajú:

— Pite, ženy!

— Na dve svadby u Tomáša Slivnického!

V tú noc, keď velký a priestraný dom Tomáša Slivnického hučal najlepšie v pisklavých a hojdavých nôtach cigánskej muziky a keď nad úzkou oblohou, čo zakrývala hlbokú vlčindolskú ranu ako dôverčivá zbožná plachta voz naložený písencou, pre ktorý na noc nebolo už miesta v stodole, rozkriklo sa medzi svadobními, že od jedlých gaštanov sa blíži hviezda s ohnivým chvostom...

A ako pokračovala noc, nebeské čudo jasnelo a preťahovalo chvost, riedky ako pavučina, do tretiny oblohy. Nad ránom vtopilo sa čudo do vápennej Mliečnej cesty, no na sever, prosto za staveniskami Veľkého Silvestra, začalo vystupovať krvavé svetlo. Svadobníci začali bedákať, že horí Zelená Misa, ale družbovia vybehnuvší do poly Vlčích kútov zvestovali, že vychodí mesiac. I vyšiel po chvíli, Akoby vyrastal z Bolebruchovej pýchy, tak sa tisol pomaly k svojmu právu, veľký a žeravý ako koleso voza, na ktorom cvála po svete sám satan. A čím vyšie vystupoval, tým väčšimi bledol, lebo od strany za Baraňou hľavou nebo sa začalo jasniť, vyskocilo naň dôverčivé očko zorníky. Svitalo. Ale dlho ešte trvalo, kým sa nad Vlčindolom zjavilo slnko, Pán všetkého živého.

Ale ľud vo Vlčindole, hoci cez celú jar drkoce o vojne, ktorá v ktoromsi kúte sveta nedávno dohasla, o novom navštívení, zvestovanom hviezdom s ohnivým chvostom, v plnom lete zhadzuje za seba všetko strašidelné a odáva sa pobožne len jedinej vašni, ktorá udržuje svet: robote. Preto ani nechápe, keď po nedelných litániach obracia sa starý dekan od olтарá a oznamuje:

— Oznamujem vám smutnú zvest, že následník František Ferdinand a jeho spanilá manželka nie sú už medzi živými. V mestečku Sarajeve zastrelili ich nepriatelia našej drahej vlasti. Pomordlime sa za duše vznešených mŕtvy...

Po modlitbe hrnú sa zelenomískí relnici a robotníci a vlčindolskí vinhradníci z kostola, ale keď zazrú čiernu zástavu, čo sa trepoce na veži zastoknutá v najvyššom obloku, priam už nad zvonmi, pristavujú sa, nemo hľadiac do výšky. Nikdy, čo zíjú, neviaľa čierne zástava z veže tohto chrámu.

Bubenici vo všetkých dedinách, kolé ležia na plochom stole Slivnickej roviny, náhlivo berú bubny a trepú do napnutých oslicích koží. Ruky sa im trasia, hlas im preskakuje:

— Dáva sa na známost, že sa nariaduje mobilizácia. Chlapi, čo boli vojaci a narodili sa v rokoch 188. až 189., musia bezpodmienečne narukovať do štyridsiatich ôsmich hodín...

Z domov a domčekov, pokojných a tichých, odletuje spánok a hned za ním, za tichým vtákom odpočinku, vystrekne pláč. Plač žien a detí.

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM
ČÍSLE

ŽIVOT 5

ŽENY V KRAJANSKOM HNUTÍ

Pôsobnosť našej Spoločnosti od vzniku až podnes sa nerozlučiteľne spája so ženami — mladšími a staršími krajankami zo Spiša, Oravy a českých stredísk. Ako väčšina žien sú veľmi zapracované, vede popri práci na svojich gazdovstvách, v priemyselných závodoch, v domácej družtevnej výrobe či v iných zamestnaních sa musia starať o domácnosť v výchove detí a pritom nezriedka vyvijajú aj aktívnu pôsobnosť v Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Stretávame ich vo folklórnych súboroch, divadelných krúžkoch, v klubovniach, sem-tam vo výboroch miestnych skupín a revíznych komisiach.

Najviac krajaniek, prevažne mladých dievčat, pôsobia v ochotníckych súboroch KSČaS — folklórnych bud' divadelných. Rady učinkujú a neraz sú dokonca aktívnejšie ako chlapci, často ich same príťahujú do práce v súboroch. Hodno poznáme, že vo väčšine miestnych skupín, kde tieto súborov existovali a existujú, o dievčatá — tanecnice či speváčky nikdy nebolo nádze. Práve naopak, na miesto v súbore, ako tomu bolo napr. pred niekolkými rokmi v Kacvine, čakalo mnoho ďalších kandidátok. Pritom je zaujímavé — čo sa stalo už pravidlom — že ich ochotnícka pôsobnosť sa podobne ako u chlapcov končila najčastejšie v momente výdaja bud' ženy. Spôsobovalo to časté reorganizácie súborov. Preto ani nie div, že za 30 rokov existence našej Spoločnosti sa ich v ochotníckej činnosti vystriedali už celé stovky.

V súčasnosti ženy tvoria v KSČaS okolo 35% všetkých členov. Zdá sa, že tomuto stavu vonkoncom nezodpovedá ich zastúpenie vo výboroch

miestnych skupín, v obvodných či ústrednom výbere Spoločnosti. Zatiaľ jedinou, dlhoročnou predsedkyňou MS je kr. Mária Chovancová z Podsrnia (písali sme o nej v č. 4/78, str. 6). Prakticky vo všetkých miestnych skupinách, okrem Jurgova a Hornej Zubrince, majú muži vo výboroch rozehnú prevahu a ženy sú zastúpené len po jednej či dvoch. Ba sú aj obce, kde vo výboroch MS vôbec nieslo krajaniek. Celkové na Spiši pôsobi vo výboroch MS ok. 20 krajaniek, na Orave ok. 25 a niekolko v českých strediskách. A predsa širšia účasť žien v miestnych orgánoch Spoločnosti by akiese nebola na škodu krajanskej pôsobnosti. Hodno sa nad tým zamyslieť.

Neraz počas pobytu na Orave bud' Spiši som zastihol mnohé klubovne KSČaS plné návštěvníkov. Ale aj medzi nimi malí prevahu muži. Ešte v skupine mládeže bol tento stav vyrovnaný, ale v starších vekových skupinách bola návštěvnost krajaniek v klubovniach podstatne nižšia. Na príčine — ako vyplývalo z rozhovorov s krajankami — nie je nezáujem, ale hlavné nedostatok času. Tak ako iných, zaujíma ich taktiež kultúrne dianie v obci. Potvrdzujú to neraz v diskusiach na schôdzkach miestnych skupín, ako aj širokou účasťou na rôznych kultúrnych podujatiach — vystúpeniach súborov, divadelných predstaveniach a pod.

Niektoré miestne skupiny majú svoje dopisovateľky Života. Bolo by žiaduce, keby písali trochu viacej, než doteraz. Iste by obohatili v Živote krajanskú problematiku o nové témy a hodnotenia z hľadiska žien, ich potrieb a záujmov, ktoré dopisovatelia nemôžu vždy postrehnúť.

JÁN ŠPERNOGA

AKO ŽIJÚ NAŠI ŠTUDENTI

Bratislava je mestom študentov. Ich počet v súčasnosti presahuje 20 tisíc poslucháčov rôznych vysokých škôl, aké sa tu nachádzajú. Prichádzajú sem študenti nielen z celého Slovenska, ale aj zo sveta.

Pred piatimi rokmi začína štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského dvaja študenti zo Spiša — Ľudmila Petrášková z Krempach a František Soltész z Vyšných Lapšov. Dnes sú už absolventmi tejto vysokej školy. V súčasnosti na Univerzite Komenského študujú ôsmi poslucháči z Oravy a Spiša: Dominik Surma z Krempach končí tento rok štúdium novinárstva. Žofia Chalupkova z Novej Belej je študentkou piatého ročníka slovenského jazyka a literatúry a toto štúdium dopĺňuje o ďalší smer — národopis. Slovenčinu zároveň študuje Eugen Mišinec z Hornej Zubrince (4. ročník), ako aj Mária Kovalčíková z Tríbsa a Ľudomír Molitoris z Kacvine (3. ročník). Angela Kašpráková z Jablonky je poslucháčkou druhého ročníka národopisu. Tento rok začala študovať novinárstvo Anna Krištofová z Krempach a medicínu Irena Molitorisová z Kacvine.

Krajania zo Spiša a Oravy sú na nás akiste zvedaví, ako sa nám tu žije a študuje.

Všetci sme ubytovaní v Študentskom domove Eudovita Štúra, kde máme dobré podmienky k štúdiu a rozvíjaniu osobných záujmov. Tento internát patrí do vysokoškolského mestečka v Mlynskej doline a slúži ubytovaniu 5 tisíc študentov. Tvorí ho dva výškové bloky určené na ubytovanie a samostatný blok jedálne, televírne a spoločenských priestorov.

Študentský domov sa nachádza v peknom prostredí. Ďaleko od mestského

ho hluku, s malebným výhľadom na rozsiahle vinice, sídlisko Karlovú Ves a vôlej na Bratislavu od Patrónky cez Macháč až k Dunaju.

Na ubytovanie slúži aj 18 átriových domkov, v ktorých bývajú chlapci. Zase dievčatá bývajú v spomínaných výškových blokoch, dvanásť- a štrnásťposchodových. Sú v nich v dispozícii trojtrakte usporiadane bunky, ktoré pozostávajú z dvoch dvoj- a trojpostelových izieb a majú spoločné hygienické zariadenia. Každá bunka má telefón a každá izba balkón. Na každom poschodi je zároveň kuchyňka a študovňa. Prepravu v bloku zabezpečujú dva rýchlovýty.

Stravujeme sa v jedálni, ktorá je spolu s kuchyňou v samostatnom bloku a má kapacitu 800 miest. Študenti majú k dispozícii „nočný bufet“, kde si taktiež môžu zjesť večeru buď vypíti kávu a pod.

Záujemci o šport majú v študentskom domove peknú telocvičnú halu, kde sú dve ihriská pre volejbal a basketbal a tribúny pre 500 divákov.

Našou každodenou povinnosťou je predovšetkým štúdium, získavanie stále nových vedomostí, ktoré bude me potrebovať a uplatňovať v praxi. No aj tak študentský život je veľmi pestrý, ale jeho pestrosť závisí od nás samých. Spestrujeme si ho napr. spoločnými vychádzkami do divadla, kina a športovými podujatiami, ktorých sa radi zúčastňujeme. Občas treba aj osláviť nejakú významnú udalosť v študentskom živote, napr. úspešnú skúšku — to už v niektoré vinární, ktorých je v Bratislave hodne. Ale iba občas...

MÁRIA KOVALČÍKOVÁ

Hviezdy svetovej estrády

Ked' pred dvomi rokmi prišla na turné do Poľska britská skupina Smokie, niektorí kritici usudzovali, že máme do činenia so skupinou jedného šlágru (Living Next Door to Alice). Totiž od svojho vzniku pred desiatimi rokmi až dovedy sa skupina — okrem uvedenej skladby — ničim

Skupina Smokie

smokie

zvlášť nevynímenala. No aj tak vzbudila v Poľsku obrovský záujem milovníkov zábavnej hudby. A oprávne. Udalosti posledných dvoch sezón plne dokázali, že vyrástla nová superskupina, ktorá zo dňa na deň upevňuje svoje miesto na svetových estrádach. Vlani ju dokonca niektorí znali zaradili medzi päť najlepších skupín na svete.

Coskoro Smokie, v ktorom vystupujú štyria sympatickí chlapci — Chris, Pete, Alan a Terry uviedli druhý šláger Don't play your rock-and-roll, ktorý podobne ako prvý, vyšiel aj v Poľsku na platni Tonpressu. Potom sa už šlágový kolotoč Smokie rozbehol naplno. A tak ani nie div, že najnovšia pesnička z roku 1978 Oh Carol — prekročila — ostatne, tak ako všetky iné

Lamanšký priliv a predbehla na západoeurópskych listinách také známe slágre, ako napr. Night Fever skupiny Bee Gees, You're the one Olivie Newton-Johnovej a Johna Travolta alebo Rivers of Babylon skupiny Bonney M. Poslednou senzáciou v umeleckej biografii Smokie je Montreux Album, nahraný vo Švajčiarsku. Tu členovia skupiny po prvý raz prestali využívať služby autorské dvojice Chinn-Chapman a sami vystupujú v úlohe tvorcov všetkých skladieb skupiny. Hodno ešte poznáme, že v minulom roku mali Smokie až tri slágre, ktoré vyšli na platňach v mnohých krajinách a rýchle sa vypredali: For a Few Dollars More, Mexican Girl a spomínany Oh Carol.

naša foto-hádanka

V živote č. 12/78 sme uverejnili snímku známeho poľského herca Karola Strasburgera. Knihy vyžrebovali: Alina Michalaková z Veľkej Lipnice, Mária Chalupkova z Novej Belej, Jozef Pivočarčík z Kacvine, Eva Soltýsová z Vyšných Lapšov a Helena Krygorská z Nedeca.

Omlúvame sa Vám, mili čitateľia, že v Živote č. 1/79 nebolo tradičnej fotohádanky. Z technických príčin sme ju však nemohli uverejniť.

Naša snímka predstavuje známu poľskú divadelnú a filmovú herečku mladého pokolenia. Z jej filmových úloh hodno spomenúť postavu Oleňky vo filme Potopa nakrútenom podľa rovnomenného románu H. Sienkiewicza, ako aj hlavnú úlohu v televíznom seriáli Bábika, ktorý nedávno vysiela polská televízia. Napište nám jej meno a pošlite do redakcie.

MAJSTRI DIJRUET

Rok 1979 ako predolympijský rok bude v mnohých športových disciplínoch znamenať dôležitú previerku pripravenosti k najvýznamnejšiemu podujatiu, akým sú olympijské hry. Nie je ináč ani v krasokorčuliarskej. Neďľavno sa konali majstrovstvá Európy a teraz od 13. do 18. marca budú vo Viedni majstrovstvá sveta, ktoré už môžu hnedne napovedať, kto bude o rok na ZOH v Lake Placid hrať prvé husle v tomto populárnom a divácky mimoriadne atraktívnom športe.

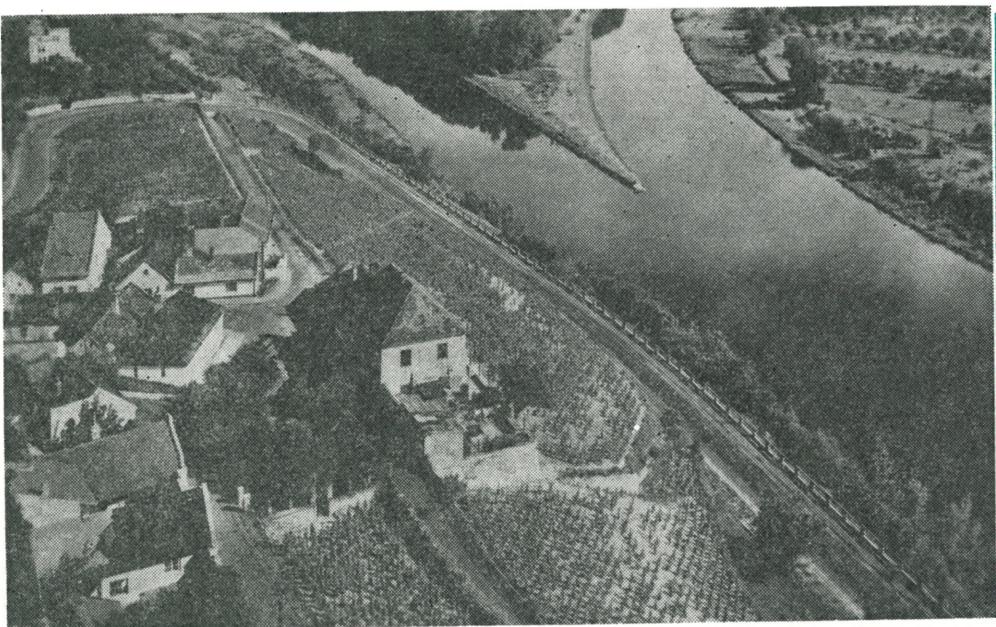
V súťaži tanečných párov k najistejším favoritom patria sovietske dvojice Liničuková s Karponosovom a Moisejevová s Minenkovom, ktorí do svojho programu zaradili hodne nových náročných a pôsoblivých prvkov. Zatiaľ nevidno súperov, ktorí by ich mohli ohrozil.

V športových dvojiciach treba počítať predovšetkým s Irinou Rodninou a Alexandrom Zajcevom, mnohonásobnými majstrami sveta. Irina sa sice v minulom roku stala matkou a mala dlhšiu prestávku, ale má v úmysle vrátiť sa čo najskôr na lás, aby stihla s prípravou nového programu na ZOH. Veľký pokrok urobil aj druhý so-

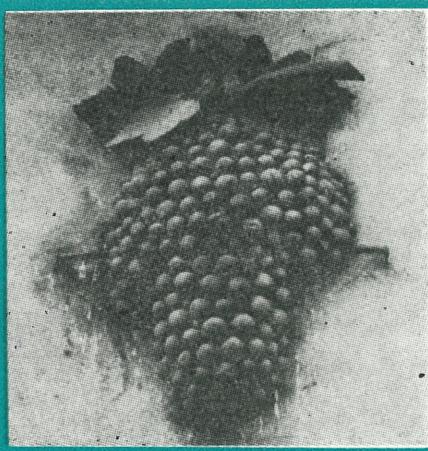
krasokorčuliari. Totiž podobne ako v gymnastike, na najvyšších svetových podujatiach môžu štartovať iba pretekári, ktorí prekročili 14 rokov. Neraz sa stáva, že 12- bud 13-roční juniori majú volný program dokonca obľahnejši ako seniori. Z tohto hľadiska sa MS a OH nezúčastní ani najlepší polský junior Grzegorz Filipkowski, ktorý v poslednom období dosiahol hodne medzinárodných úspechov.

Hodno poznáme, že medzi najlepších na svete, najmä po druhej svetovej vojne, patrilo aj hodne československých krasokorčuliarov. Z veľkej plejády treba spomenúť najmä Karola Divína, Hanu Maškovú, viačnásobných majstrov sveta a Európy v tancoch na lade súrodenca Romanovcov a predovšetkým olympijského víťaza a mnohonásobného majstra sveta a Európy Ondreja Nepelu. Dnes čs. krasokorčuliari značne upustili z tému. V perspektive najbližších MS a OH sa najviac počítia so športovou dvojicou súrodenec Spieglovcov a tanecným párom Čeháková-Drastichov, ktorí majú predpoklady dostat sa do prvej šestky. V súťaži mužov vystúpi akiste Bratislavčan Šoška a v súťaži žien Brňanka Baierová, od ktorých sa očakáva umiestnenie v prvej desiatke.

JÁN KACVINSKY

Pohled na malebný soutok Vltavy a Labe přitahuje tisíce domácích i zahraničních turistů

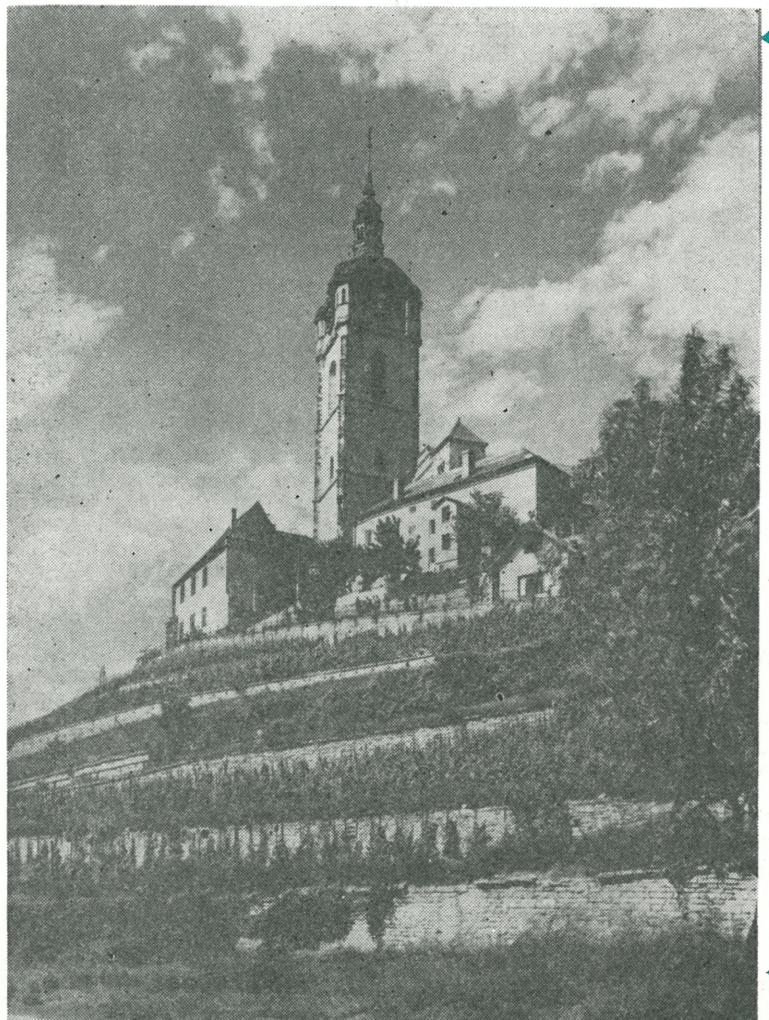
Mi

V květnu roku 1945 to pokre dočeském kraji osvobodili českoslovenští vojáci. II. polské armády postavilo ku cti polských obyvatel také zapsána v pamětníkách občanů. Mělničan poslal jsem hovořil na náměstí i při ze 14. století, vzpomíná:

„Dobrě si pamatuji, že když poprvé setkal s polským jízdeckým plukem 10. května roku 1945, seděl u nás se ještě sváděly lidi o pinou obrněné armády, když se mínečné kapitulaci a začalo bojovat na západ, do zajetí velkou vojenskou jednotku město, jsme uviděli za ní Byl mády Karola Świerczewho.“

Mělník leží na malebných březích českých řek Vltavy a Labu. Rychlý, moderní rozvoj je však ještě v IX. století zde byl hradištěm kmene Pšovanů, jehož Čechy. Podle nejstarší legendy byla dcera knížete Slaváka, prvního v dějinách dědiče z rodu Přemyslovic. Její syn Václav, jehož nádherný hrad Národním muzeem na Vltavě.

Mělník se rozrostl z pradávny čákem XIII. století stala městečko, dávali svatební vinu v místě pšovanského hradu. Ještě v renesančním slohu byl v roce X la poslední korunovaná hrobka, chot husitského krále Jiřího zámkem se zachovala. V husitských dotech pražskému svazu 21 českých měst v r. 1421 a v bitvě u Lipan.

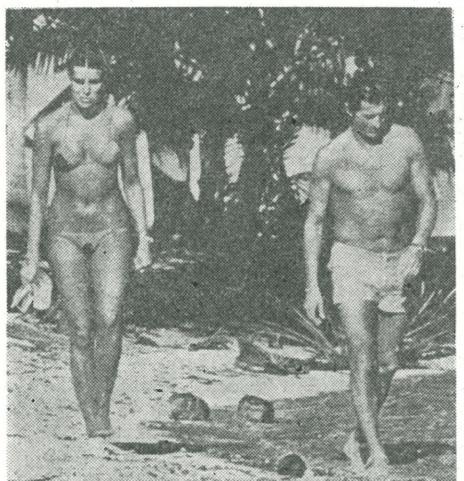

Mělnický zámek s proslulými vinohrady

Dynamický rozvoj Mělníka přinesl také urbanisticky zajímavé řešení nové čtvrtě Brabčov; s moderním hotelom Ludmilou vyrostla v posledních letech na východním okraji města

stáva sa aj takto...

UPLYNULO POL ROKA od sobáša krásnej monackej princeznej Karolíny s pánom Junotom. Mladomanželia sa po dlhej svadobnej ceste usadili v Paríži.

Zijú intenzívnym spoločenským životom, chodia na rôzne podujatia, obedy a večere v elegantných podnikoch. Ostatne Karolína si rada dobre zaje a — podobne ako jej manžel — má rada koktailej, pohárik koňaku alebo whisky. Preto aj hodne pribrala a váži 62 kg. „Keď to tak ďalej pôjde, Philippe si pohľadá štíhlejšiu“ — povedala žartovne Karolína, ale odchudzovať sa začala celkom vážne. Jedným týždenom v mesiaci drží prísnu diétu: iba ovocné šťavy, varené mäso a jedno vajíčko denne. Na snímke: Karolína s manželom počas svadobnej cesty na Tahitských ostrovach.

BELASO-BIELY. V bani na ťažbu diamantov v Johannesburgu (Juž. Afrika) našli jeden z najväčších diamantov sveta. Pred spracovaním vážil 353,9 karátov a mal veľkosť zápalovej škatulky. Diamant prelezali na tri menšie (277,7 karátov, 70 karátov a 6,15 karátov) a predali za 4 mil. dolárov. Všetky tri, po obrúsení budú mať hodnotu okolo 10 mil. dolárov.

1978 — ROK PÄTORČIAT. Holandské pätorčiatá (v Európe je zdravých viaceré pätorčiat o. i. vo Švajciarsku, Anglicku a samozrejme v Poľsku) skončili rok a pri tejto príležitosti sa konala mimoriadna slávnosť. Príležitostný telegram poslal o. i. ministerský predseda a hostiny

z piatich tortov sa zúčastnil miestny mestanosta.

OPOVÁZLIVÝ PLÁN KRÁDEŽE ATÓMOVEJ PONORKY: Tažko si predstaviť, čo by sa mohlo stáť, keby sa troma mladým Američanom vydaril plán, ktorý predpokladal, že vtrhnutú na palubu ponorky Trepang, vybavenej streľami s nuklearou hlavicou a vyplávajú z prístavu New London v USA na Atlantický oceán, aby tam predali svoju neobvyklú korist.

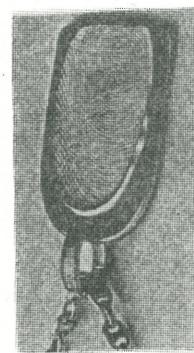
Naštastie pár hodín pred plánovanou akciou, jeden zo spoločníkov trojice mladých ľudí zatelefonoval na FBI a prezradil ich opovážlivý plán.

Podľa uverejnených výsledkov vyšetrovania FBI, E. Mendenhall — zamestnanec poistovne, Kurtis Schmidt — domedávna zamestnaný v práčovni, ako aj I. Cosgrove — ošetrovateľ v psychiatrickom ústavu sa rozhodli podvodom vtrhnutú na palubu Trepanga. Za týmto účelom plánovali sterilizovať osádku pomocnej lode, ktorá sa nachádzala pri Trepangu a potom mali vyplávajú na Atlantický oceán. Uvedomovali si, že osádka pomocnej lode nemusí mať dostačujúce kvalifikácie, aby mohla obsluhovať komplikované zariadenia na ponorku. Preto už dlhšiu dobu hľadali námorníkov, ktorí mali nejaké skúsenosti v riadení lodí tohto typu. Najpravdepodobnejšie práve jeden zo zasvätených spoločníkov zatelefonoval na FBI, keďže si v poslednej chvíli uvedo-

mil obrovské nebezpečenstvo v prípade, keby sa celá akcia vydarila.

Zatiaľ ešte stále nevedno, kto mal kúpiť ponorku od nevydaných zlodajov. Nie sú množstvo otázok, či únos ponorky s atomovými streľami bol možný, predstaviteilia vojnového loďstva odpovedali záporne. Podľa nich, pre obsluhu tak komplikovanej lode treba prinajmenšom 100 vysoko kvalifikovaných námorníkov. Ale toto vysvetlenie neznelo príliš presvedčivo.

PRST NA ZLATE a nie zlato na prste. Francúzske a švajčiarske zlatnícke firmy reklamujú ako najmodnejšiu novinku zlaté medailóny s otláčkom prsta milovaného (nej). Má sa ich nosiť na retiazke na krku alebo pripátať k náramku.

JAZDA NA ŽRALOKU. Neobvyklé a nebezpečného koníka má jeden z obyvateľov Kapského Mesta. Na rýchlom motorovom člne doháňa žraloka, potom skáče na jeho chrbát a chytá ho za plutvy. Ryba je vraj tak deorientovaná riskantným útokom, že dlhšiu dobu

MĚLNÍK

945 toto město ve Střebodili v obnoveném armádském památku město ských výpomníků. Událost je některých a ve vzpomínkách ičan Jaromír Stranda, s nímž některé Mělník gotickou radnicí iná:

„Již ten den, kdy jsem se s kamarády v Bylo to ve čtvrtého dne byla osvobození polského se rozpadlo. Ale všechny litiny s německou 6. květnem, kdy nepodřídila bezpodivna za každou se chtěla prozatím zájmu polské armády. První ednotku růžovou osvobodila naše za jítral to polský oddíl arcewské. Na památku stojí opraví gesto.

alebnémotoku dvou největších řek v Čechách. Je to město, které z vývoje po nejstaršími dějinami. Zde bylo dříve starého slovanského, jež dříve plémě Praotce trávilo českou kroniku z hřebelka sv. Ludmily. Slaví se manželkou Bořivojovou, uvnitř českého knížete. Její jménem byl kníže sv. Václav, který stojí v Praze před na Václavském náměstí.

I z podzemí Tržní osada se počala stát městem, které čeští králové věnovali svým manželkám. Na hradě v XIV. století postavili vodní hrádky, později přestavěny na sloupy. IV. století zde zemřela královna Johanka z Rožmberka, krále Jana z Poděbrad. Vedle chrámu sv. Petra a Pavla z XI. doby Mělník přistoupil k českému království, který byl vytvořen v této době na straně Prahy.

Mělnické vinohrady prosluly po celé republice a zdejší znamenitá vína jsou nejlepší v Čechách. Podle podání již na sklonku IX. století kněžna Ludmila dala na Mělníce zasadit révu přivezenou z Moravy. A Karel IV., který první zapsal Mělník jako královské léno, v polovině XIV. století kázal přivézt a zasadit burgundskou révu z Francie. Již desítky let poslední sobotu a neděli září pořádají v Mělníku široko daleko slavné vinobraní. Pestremu průvodu tradičně vévodí symbolická postava Karla IV. Za nejlepší mělničinu se považuje Ludmila.

Před třiceti lety — vzpomíná Jaroslav Stranda — se o Mělníku říkalo, že je městem důchodců a rolníků. Průmysl byl zaostalý a kromě cukrovaru neměl významu pro město ani okolí. Dnes je Mělník vyspělým průmyslovým a zemědělským městem. Stojí zde velké továrny, po nichž v den osvobození ještě nebylo ani vidu ani slechu. Např. známá továrna na dětské kočárky, která má v Čechách monopol na tyto výrobky, dále české loděnice, jejichž specializací je výroba osobních lodí a remorkérů, plujících po řadě evropských řek. Závod Liez vyrábí v rámci kooperace autorámy pro nákladní auta a TOS brusky. Na Vltavě pracují nové velké vodní elektrárny. A kolem dokola úrodné lány. Mělník houfně navštěvuje domácí i zahraniční turisté; přitahuje je zajímavé dějiny města, paměti hodnosti, ojedinělá krásá zámecké promenády a soutoku řek a také zdejší sportovní i kulturní objekty.

Nedaleko Mělníka leží na levém břehu Labe rychle se rozrůstající město Neratovice, další místo, kde se Poláci vyznamenali. Tentokrát na úseku polsko-československé hospodářské spolupráce. Neratovice dobře znají naši čtenáři ze zájezdů do Čech, organizovaných KSČCaS na pozvání Československého ústavu zahraničního v Praze.

Za spoluúčasti polských osazenstev a odborníků v městě vyrostla moderní městská čtvrť. Poláci také pracovali na stavbě moderních chemických závodů Spolena. Zajišťovali dodávky materiálu, prováděli stavební a montážní práce a podíleli se na celkovém uvedení do chodu množství nejrůznějších technických aparatury včetně plynovodu, potrubí a zařízení, které umožňuje ústřední automatické řízení celého výrobního procesu.

A. CHALUPEC

Král Karel s Buškem z Velhartic sedě zasedli si k dubovému stolu — ti dva už pili mnohou čiši spolu a zapěli si z plných plíc.

„Nuž dej sem zlaté číše, páže, a nalej vína — dolej výš — dnes, pane Bušku, čehož zvívíš!“ král Karel vesel káže.

„Zde po tom víně, Bušku, slyš, domácí slunce naše vloni hrálo — tot první víno, které v Čechách zralo — až tedy už vzhůru, pijme již!“

„A pili — král však náhle prsknul — „To že je víno? tenhle kvas? Vždyť křiví ústa, láme vaz!“ a zlostně rukou mrsknul.

„Ech — vezu révu z Burgund sem,“ král dál a dál si v zlosti svojí vede, „a takovouhle peluň mně z ní svede ta velebená česká zem!“

(...)

„Ba je to bída,“ děl zas král a rychle zavdal sobě vína znova, tak rychle, jak by bránil zlému slovu, však kolem úst již úsměv hrál. (...)

„Pij, Bušku, — již se nezarmutí — a poslyš, co ti král tvůj moudrý praví: můj jazyk je jak známo vybírávý — a našel již v tom víne chuť.“

„Víš — zkoumat třeba, Bušku milý, to víno má svůj zvláštní ráz, zprvu trpké, ale milé zas — my, myslím, se už vpili!“

„Nu vidíš, králi: tak náš lid! Má duši zvláštní — trochu drsná zdá se však kvete po svém, v osobité kráse —“ teď přerušil svůj náhle klid

„hned rozveselen Velhartice — „ach přiblíž k tomu lidu hled a přitiskneš svůj k němu ret a neodtrhneš více!“

(Z básně Jana Nerudy

ROMANCE O KARLU IV.)

tok — Moskva. Predala 600 lístkov s miestenkami na jedno a to isté miesto. Následok: 600 cestujúcich sa muselo celou cestou tlačiť v jednom kupé, zatiaľ čo skoro celý vlak bol prázdny. (Literaturnaja Gazeta).

10. NARODENINY „odnova“ oslavoval 59-ročný Francúz Emmanuel Vitria. Pred desiatimi rokmi mu transplatovali srdece 31-ročného tragicky zomrelého pacienta. Spomedzi 345 ľudí s transplatom srdcom Vitria žije najdlhšie a teší sa dobrému zdraviu.

PO PRVÝKRÁT V DEJINÁCH USA sa uskutočnil proces, v ktorom manželka obžalovala svojho manžela, že ju znásilnil. Pojednávanie sa konalo pred súdom v štate Oregon, kde prednedávnom zaviedli predpisy, na základe ktorých manželky môžu žalovať manželov, keď sa násilím pokúšajú o intímne styky. Zákon v iných amerických štátach hovorí v podobnej situácii o právnej nedotknutelnosti muža. V Oregon existuje veľmi silné hnutie žien za — ako to samy nazývajú — „plnú a skutočnú rovnoprávnosť vo

všetkých sférách života“. Práve pod vplyvom tohto hnutia patrčné orgány tohto štátu zaviedli zmeny v právnych predpisoch.

Zalovala 23-ročná Greta Rideoutová, ktorá na súde prehlásila, že jej manžel, s ktorým nežila najlepšie, prišiel raz domov v podnapitom stave, zbil ju, a potom znásilnil. Pán Rideout zasa priznal, že manželku sice udrel, ale k pomeru došlo za dobrovolného súhlasu manželky. Po ročnom súdu, v ktorom väčšinu tvorili ženy, prijal jeho verziu za vieryhodnejšiu a oslobedil manžela.

V ČÍNSKEJ PROVINCII Liaoning sa narodil chlapec, ktorý sa stal predmetom záujmu vedeckej vedeckej zájmu z mnohých krajín. Teraz päťmesačný chlapček má vlasové celom tele. Vedeči predpokladajú, že prá-

ve tak vyzerá iudia pred 500 000 rokmi. Chlapček nemá zarastenú iba časť tváre, dlane a chodidlá.

PODEĽA MIENKY mnohých vedeckov, lúdia, ktorí sa venujú hudbe, žijú okolo päť rokov dlhšie ako je priemerná dĺžka života v najcivilizovanejších krajinách. Potvrdzujú to dosť presne štatistické údaje z mnohých krajín a známe príklady (napr. dirigent Leopold Stokowski žil 95 rokov, Arturo Toscanini — 90). Hudobníci, čo tiež boli preskúmané, sú dokonca vo vysokom veku aktívni vo svojom povolaní.

NIEKTORÍ JAPONSKÍ chovatelia kŕmia svoje sliepky morskou rastlinou — chaluchami. Zistilo sa, že vajcia, ktoré znášajú tieto sliepky, obsahujú veľa jódzu. Chaluchové vajcia majú tiež liečivé vlastnosti v srdcových chorobách a stabilizujú úroveň cholesterolu.

stává se
i toto...

ZÁPISY NA SLOVENČINU

Kuratórium osvety a výchovy Vojvodského úradu v Nowom Sączi oznámilo, že zápisu na vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu v školskom roku 1979/80 sa budú konat do dňa 15. mája t.r. Zápisu sa týkajú iba žiakov, ktorí sa začnú učiť tento jazyk po prvý raz. Ostatní žiaci, ktorí už navštevovali hodiny slovenčiny v predchádzajúcich rokoch, sa nemusia zapisovať.

Zápisu do prvých tried v školách so slovenským vyučovacím jazykom sa konajú podľa všeobecne prijatých zásad, ktoré platia pre všetky základné školy v Poľsku.

JUBILUJÚCA DYCHOVKA

Tento rok dychovka Miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Novej Belej oslávi 50. výročie svojej pôsobnosti. Dychovka sa začala organizovať už skôr, ale až v roku 1929 začala riadne učinkovať. V tom istom roku bol zvolený aj výbor dychovky. Predsedom sa stal Andrej Monka a pokladníkom Jozef Bednarčík. Členovia dychovky robili všetko, aby pre svoj súbor získali peniaze. V zime hrali divadlo a v lete organizovali majálesy, zasa na Turice ohrávali mäjá a príjmy odkladali na nákup hudobných nástrojov. Veľké zásluhy pre dychovku mal novobel'ský učiteľ Władysław Labuda. Jeho príčinením sa dychovka zúčastňovala na súťažach v Novom Targu a v Spišskej Starej Vsi, kde mnogokrát získala prvú cenu. V roku 1929 členmi dychovky boli: Władysław Labuda — dirigent, Andrej Monka — vedúci, Jozef Bednarčík — pokladník. Členovia: Vojtech Vincek, Ján Majerčák, Jozef Dluhý, Andrej Poltorák, Valent Bednarčík, Valent Kurnát, Valent Kalafut, Šimon Mogelský, Michal Dluhý, Ján Jerdonek, František Bednarčík a Valent Šurek.

V nasledujúcich rokoch si už dychovka kúpila uniformy a ďalšie hudobné nástroje, ako bas „B“ a dve trúbky.

Členovia dychovky sa menili, jedni odchádzali a na ich miesto prichádzali iní. V roku 1938 učinkovali: Władysław Labuda — dirigent, Andrej Monka — vedúci, Jozef Bednarčík — pokladník. Členovia: Ján Majerčák, Andrej Poltorák, Jozef Dluhý, Šimon Mogelský, Ján Jerdonek, Ján Lojek, Jozef Peterášek, Valent Kalafut, Valent Kurnát, Michal Dluhý, Ján Ricer, Jakub Gronka, Vojtech Bryja, František Bednarčík, František Kalata, Valent Šurek.

Dychovka mala vysokú úroveň. Žiaľ, príša druhá svetová vojna a kapela začala upadať. Dirigent Władysław Labuda sa vystával v Novej Belej, mnohí členovia odišli na vojnu. Dychovka sice učinkovala, ale bolo to už slabšie. Počas vojny boli poškodené niektoré hudobné nástroje a zničené všetky uniformy a tak členovia dychovky dodnes nemajú v tom vystúpať.

V roku 1949 v dychovke pôsobili titu obyvatelia Novej Belej: František Bednarčík — vedúci, Valent Šurek — pokladník a členovia: Andrej Poltorák, František Kalata, Ján Jerdonek, Ján Kamoň, Michal Dluhý, Vojtech Bryja, Jozef Poltorák, František Mogelský, Jozef Mogelský, Ján Majerčák, Michal Kalata, František Mogelský a Michal Kalata.

V nasledujúcich rokoch boli nákladom obce opravené všetky hudobné nástroje, keďže nové nebolo možno kúpiť.

V roku 1961 v dychovke učinkovali: František Bednarčík — vedúci, Michal Kalata — pokladník a členovia: Valent Šurek, Ján Kamoň, Ján Jerdonek, Andrej Poltorák, Jozef Šurek, František Kurnát, Michal Kalata, Ján Poltorák, Valent Vincek, Ján Miškovič, Emil Bryja, Benedikt Gavenda, František Kurnát a Jozef Dluhý.

Od roku 1946 vedúcim dychovky bol František Bednarčík, a Michal Kalata pokladníkom od roku 1960. Hudobné nástroje sa však naďalej kazili, na nove nebolo pěšazí a preto sme v r. 1970 dychovku reorganizovali. Kapela

začala pôsobiť pri Miestnej skupine KSČaS. Zároveň vstúpilo do nej mnoho nových členov, najmä mladých krajanov. Ústredný výbor našej Spoločnosti nám vybavil inštruktoru Jana Sawinu, ktorý chodil dychovku pravidelne nacvičovať. Dostali sme aj ďalšie hudobné nástroje — trúbky, klarinet, bas „B“ a iné.

V roku 1972 v dychovej kapeli Miestnej skupiny KSČaS v Novej Belej učinkovali: Emil Cervas — vedúci, František Kurnát — zástupca, Valent Vincek — pokladník a členovia: František Šurek, Cyril Šurek, Jozef Bednarčík, Ján Bednarčík, František Bednarčík, Benjamín Bednarčík, František Chalupka, Ján Klukosovský, Ján Cervas, Ján Kurnát, Ján Lukáš, Jozef Lukáš, Ján Majerčák, Alfonso Poltorák, Jozef Lojek, Jozef Dluhý, Andrej Gronka, Valent Šoltýs.

V roku 1973 dychovka MS KSČaS dostala miestnosť na nacvičovanie po bývalej kancelárii Obecného národného výboru, kde si teraz pripravuje nový program. Od novembra 1978 má dychovka vlastné konto v banke pri MS KSČaS v Novej Belej.

V poslednom období naša kapela vystupovala na vojvodiskej prehliadke dychových kapiel v Novom Targu, kde dostala pochvalné uznanie a odznak. Zúčastnila sa aj na prehliadke v Bojowej nedaleko Nového Sącza, kde dosiahla taktiež veľký úspech.

Aktuálne v dychovej kapeli v Novej Belej vystupujú: Emil Cervas — vedúci, František Kurnát — zástupca, Valent Vincek — pokladník a členovia: František Šurek, Cyril Šurek, Jozef Bednarčík, Ján Bednarčík, František Bednarčík, František Chalupka, Ján Kurnát, Ján Lukáš, Jozef Lukáš, Ján Majerčák, Alfonso Poltorák, Jozef Lojek, Jozef Dluhý, Andrej Gronka, Jozef Mogelský, Julián Dluhý, Marián Dluhý.

Zeláme dychovej kapeli Miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Novej Belej vedať ďalších úspechov.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

O Jubilantoch nám píše aj autor snímky dychovej kapely, ktorú uverejňujeme na 1. str.

Novobel'ská dychovka je veľmi populárna, možno ju stretnúť a počúvať na mnohých podujatiach a počas rôznych štátnych sviatkov a osláv.

Predsedu KOV KSČaS na Spiši František Kurnát nám porozprával o aktuálnych problémoch tejto kapely.

Do kapely by radi prijali nových členov s hudobným nadaním, kedže z nej, žiaľ, stále niektorí odchádzajú. Najčastejšou príčinou odchodu je predovšetkým povinná vojenská služba. Dychovka by mohla mať až 35 členov, pre ktorých sú zaistené hudobné nástroje.

Veľkým problémom sú spišské kroje pre všetkých členov dychovky. Na poslednej prehliadke dychoviek, ktorú organizovalo Mestské kultúrne stredisko v Novom Targu, novobel'ská dychovka vystupovala čiastočne v požičaných krojoch. Nové, pekné spišské kroje má súbor dostať v roku 1979.

Dúfame, že dychovka z Novej Belej bude naďalej úspešne reprezentovať krásny Spiš, ktorý je známy bohatými hudobnými tradíciami.

EUGENIUSZ KACZMARCZYK

K srdcenným blahoželaniam sa prípaja aj redakcia Života

NIŽNÉ LAPŠE

Silvester Horník je dobre známy na Spiši. Narodil sa v Nižných Lapšoch, kde doteraz býva, vždy verný svojmu gázdovstvu a krásnej oblasti.

Prežil dve svetové vojny, ktoré mu uštedrili nejednú trpkú životnú skú-

senosť, ale nič nebolo v stave narúsiť duševnú pohodu sympatického starčeka, ktorý prekvapuje energiou a mladickým elánom.

Napriek svojim 69 rokom je naďalej aktívny, vzorne gazduje na svojom malem gázdovstve zameranom hlavne na chov dojnic.

Na snímke: Silvester Horník na pozadí svojho domu.

Text a foto: E. KACZMARCZYK

KURZY, KTORÉ NÁS ZAUJÍMAJÚ

Prednedávnom sa na Škutovkách pri Ružomberku konal kurz pre vedúcich súborov a choreografov, ktorého sa zúčastnili na pozvanie OZS MS aj dva naši krajania. Písali sme o tom v minulom čísle. Sú to užitočné kurzy a sme radi, že sa v nich bude počrať aj v budúcnosti. Dnes prinášame článok o tomto podujatí od pracovnícky Oddelenia pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej Viery Kantárovej:

Možnosť učinkovať na Slovensku sa

stala hybnou silou, motivovala krajské súbory pre ďalšiu prácu a vzbudila predovšetkým záujem o pôvodný slovenský tanec a piesňový prejav. Nebol to záujem len formálny. Svedčí o tom skutočnosť, že výstupil v konkrétnom požiadavky vedúcich krajských súborov a choreografov na usporiadanie kurzu so zameraním na tanecný folklór. Oddelenie pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej sa z toho dôvodu rozhodlo usporiadať prvý, viac-menej pokusný kurz pre vedúcich súborov a choreografov. A tak sa koncom novembra 1978 zišiel na Škutovkách v rekreačnom zariadení Bavlinských závodov V.I. Lenina kolektív mladých ľudí z Maďarska, Polska, Juhoslovie a Francúzska — krajanov — rolníkov, učiteľov, robotníkov, ktorým učaroval ľudový tanec, a ktorí vo chvíľach, keď ostatní oddychujú po práci, odchádzajú do svojich klubovní či kultúrnych domov, aby tu sami tancovali alebo nacvičovali iných. Na jedenásť dní ozíla chata nevyzýavajúcim ruchom — od rána do večera sa ozývala hudba, spev, ale hlavne dupot tanca, povely a neraz i vzdychy nad ubolenými nohami. Ani únavu a bolest nedokázali však zdolať nadšenie a úprimnú snahu naučiť sa všetko, čo učastníkom kurzu demonštrovali najlepší slovenskí odborníci-folkloristi a choreografi.

Náplň kurzu bola bohatá. Začínalo sa všeobecnými prednáškami o folklóre, jeho mieste vo formovaní slovenskej národnej kultúry, vo výchovnej práci krajských organizácií, vymezením základných tanecných oblastí Slovenska, historiou tanca a úvodom do choreografie. Základ výučby tvorili konkrétné nácviky tancov z jednotlivých tanecných oblastí Slovenska. Pre lepšie pochopenie účastníkom premietali inštruktážno — metodické filmy ku každej preberanej oblasti. Veľmi dôležitou súčasťou kurzu boli návštevy v súboroch a dedinských folklórnych skupinách, kde mali úcas-

tnici možnosť oboznámiť sa s konkrétnou prácou v súbore a s jej výsledkami.

Záverečné hodnotenie ukázalo, že obsahová náplň a spôsob výučby na kurze boli správne. Z diskusie vyplynula požiadavka, aby sa v záujme dôslednejšieho obsiahnutia a pochopenia každej tanecnej oblasti zúčastnili kurzu tí istí ľudia dva razy za sebou. V takomto zmysle, za opäťovnej spolupráce Národopisného ústavu SAV, Osvetového ústavu, krajských osvetových stredísk a osvetových zariadení sa vypracovala i koncepcia kurzu pre choreografov krajských súborov na rok 1979. Veríme, že účastníci, ktorí odchádzali z tohorečného kurzu choreografov s pocitom dobre vykonanej práce, s odhadom zúročiť nové poznatky doma vo svojich súboroch, budú našimi poslucháčmi a hostami Slovenska i v tomto roku.

V. KANTÁROVÁ

NOVÁ BELA

Dňa 2. februára 1979 sa v klubovni miestnej skupiny v Novej Belej konala schôdza Kultúrno-organizačného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov na Spiši. Zúčastnili sa jej predseda ÚV Spoločnosti kr. Ján Molitoris, tajomník ÚV kr. Augustín Andrášák a predsedovia miestnych skupín zo Spiša.

Schôdzu zahájil predseda KOV KSČaS na Spiši kr. František Kurnát, ktorý privítal účastníkov a prednesol správu o činnosti v uplynulom období, v ktorej popredné miesto mali oslavu 20. výročia vychádzania Života.

Nasledovala diskusia, v ktorej o. kr. Augustín Bryja upozornil na niektoré nedostatky v práci a požadal o vysvetlenie, prečo sa minulý rok nekonali tradičné vatry vo všetkých miestnych skupinách na Spiši. K iným otázkam, ktoré by sa podla kr. A. Bryja malo vyriešiť, je vystupovanie divadelných krúžkov a folklórnych súborov nielen vo svojich obciach, ale aj v iných miestnych skupinách a výmena súborov medzi Spišom a Oravou. Musí sa tiež vybaviť otázka premietania slovenských filmov v miestnych skupinách, čo by mal robíť kultúrny inštruktor. Na záver svojho diskusného príspevku kr. A. Bryja vyzval rodičov, aby zapisovali svoje deti na vyučovanie slovenského jazyka.

Krajan František Chalupka navrhoval, aby kapela Pacigovecov z Krempach vystupovala aj v iných miestnych sku-

pinách Spoločnosti. Túto kapelu výbavila predsa KSCaS a preto by bolo dobré, keby si ju mohli vypočuť aj krajania z iných obcí.

Krajan František Kovalčík sa zaoberal nedostatkom učebníc slovenčiny a kr. Andrej Skupín nevyhnutnosťou rozšírenia kultúrnej činnosti vo všetkých klubovniach Spoločnosti. Hovoril aj o nutnosti upevňovania a rozvíjania vyučovania slovenčiny na školach a zvyšovania počtu žiakov.

Tajomník ÚV kr. A. Andrašák hovoril, že rok 1979 je pre našu Spoločnosť mimoriadne dôležitý. Zahajujeme totiž volebnú kampaň, počas ktorej si krajania budú voliť výbory miestnych skupín a delegátov na zjazd, ktorý sa má konáť tento rok. Zároveň vysvetlil, že vlaňajšie vetry sa nekonali pre veľké oneskorenie žatvy a iných polných prác spôsobené mimoriadne nepriaznivými poveternostnými podmienkami. Pedobne sa zaobral aj problémami práce klubovní.

Na záver účastníci zasadania schváli plán volebných schôdzí v jednotlivých miestnych skupinách na Spiši.

F.B.

SÚŤAŽNÝ PRÍSPĚVKOV

POOBZERAJME SA PO NOVEJ BELEJ

S časopisom Život som sa po prvý raz stretol v júli 1958, keď mi podpredseda našej Miestnej skupiny KSCaS v Novej Belej dal do rúk júnové číslo. Pozorne som si ho prečítal a veľmi sa mi zapáčilo. Preto som si zaumienil, že ho budem nadalej odberať, čo sa mi podnes darí. Dnes je tomu už vyše 20 rokov, čo pravidelne čítam náš krajský časopis Život. Za tých 20 rokov sa v našej dedinke vela urobilo a zmenilo na lepšie. Význam-

ný podiel majú na tom aj KSCaS a redakcia Života. Pokusím sa preto uviesť aspoň stručne tie najdôležitejšie zmeny a udalosti, ktoré mi utkveli v pamäti.

V roku 1959 som sa zúčastnil súťaže získavania predplatiteľov Života a obsadiť som prvé miesto. Ako cenu dosťal som fotografický aparát, ktorú mi odovzdali v Nižných Lapšoch u kr. Petra Gorela.

Dňa 21. júna 1959 sa v Novej Belej konala slávnosť odovzdania do užívania novej hasičskej striekačky značky Polonia M-600, ktorú obec kúpila za 25 tis. zl., získaných čiastočne z fondov miestneho urbára a čiastočne z predaja vianočných stromčekov Lesnej správe v Novom Targu. V tom istom roku sme dokončili výstavbu cesty do Lopusznej a za účinnej pomoci redakcie Život, ktorá nám to pomáhala vybaviť, od 4. októbra 1959 začala pravidelná autobusová premávka na trati Nowy Targ — Nová Bela — Durštín.

V roku 1960 sme pristúpili k regulácii potoka, ktorý vytieká z Bialky a tečie cez Novú Belu. Z PZU sme dostali dotáciu vo výške 60 tis. zl., k čomu Novobelanie doložili ďalších 120 tis. zl. v podobe svojpomocných prác, dovozu piesku, štrku a iných stavebných materiálov. V roku 1961 sme výstavbovali 400-metrové potrubie od rieky Bialky a cez obec sme obmurovali a upravili koryto potoka v dĺžke 1000 m. Odvtedy majú obyvatelia Novej Belej dostatok vody pre seba, svoj dobytok a na protipožiarne účely.

V roku 1961 začala v Novej Belej výstavba chodníkov. Potrebnú dokumentáciu nám spracoval inž. František Poznański, ktorý zároveň viedol stavebné práce. Na stavbu sme dostali finančnú pomoc z bývalého Okresného podniku komunálnych služieb v Novom Targu, k čomu ľudia prispeli sumou 17 tis. zl. v hotovosti. Zároveň každý občan dovezol pred svoj dom štrk, piesok a iné stavebné materiály a vykonával rôzne svojpomocné práce, ktoré spolu s priebežajúcou v tom čase výstavbou cest trvali do roku 1963. Celkovo štát prispeal na výstavbu súmou ok. 250 tis. zl., kým svojpomocné práce dosiahli hodnotu 350 tis. zl.

V roku 1962 bola Nová Bela zahrnutá do plánu elektrifikácie. Novobelanie opäť svojpomocne dovezli z Nového Targu potrebné stípy, rozviezli ich po obci a na úseku Nová Bela — Gronków a výkopali jamy. Potom prišli elektrontoméri a za niekoľko mesiacov dotiahli do obce vedenie a urobili v domoch elektrické inštalácie. 15. decembra 1962 po prvý raz zasvetili elektrické žiarovky v izbách, maštaлиach a na uliciach. Teraz máme mnoho elektrických motorov a iných zariadení, ktoré nám uľahčujú prácu. Bez elektriny by sme si dnes nemohli žiť ani predstaviť. Elektrina nám svieti, zohrieva a pracuje.

1. augusta 1962 bol v Novej Belej otvorený poštový úrad pre našu obec a Krempachy a od roku 1977 aj pre Durštín.

V roku 1963 obec dala zdarma polhektárový urbársky pozemok na agro-nomickej stredisku, ktoré štát u nás výbudoval. Za tieto roky naša Urbárska spoločnosť zalesnila 20 hektárov neužitočnej pôdy a tak dífame, že ešte naše pokolenie bude mať nový les.

V roku 1964 na návrh našich krajanov Andreja Skupína, Františka Chalupku, Františka Lojeka a iných začala sa výstavba nového obchodu. Na výstavbe krajania odpracovali svojpomocne asi 300 hodín. Obchod bol odovzdaný do užívania skladisti rolnického krúžku s garážmi na stroje.

22. júla 1965 občania Novej Belej prežili veľkú slávnosť. Na 21. výročie vyhlásenia Manifestu PVNO bola slávnostne otvorená nová škola — pamätník tisícročia polského štátu. Škola stála dva a pol mln zl. Občania Novej Belej prispeli k jej výstavbe dovozem stavebných materiálov a výkopávaním základov.

Na jeseň roku 1965 sme prenajali miestnosť v budove bývalej školy na klubovňu miestnej skupiny KSCaS. Odvtedy sa v nej schádzajú mladí a starší krajania, aby si prečítali tlač či časopisy, vypočuli rozhlas, pozreli televízny program, zahrali šachy bud' pobesedovali si. Načiúje tu a hrá divadelný krúžok, ako aj folklórny súbor svoje tance a spevy. V klubovni sa zároveň premietajú slovenské a polské filmy a konajú aj iné podujatia.

Rok 1966 splnil túžbu našich občanov — začala sa výstavba trojkilo-

metrového úseku cesty Nová Bela — Bialka Tatranská — Tribš. Polovicu nákladov na jej výstavbu, ktorá bola dokončená v r. 1969, hradil Novobelanie. Žiaľ, naposledy je už táto cesta veľmi zničená, keďže chodia po nej automobily s ľahkými nákladmi, čo by sa nemalo dovoliť.

25. februára 1967 na všetkých obchodoch v Novej Belej boli vyvesené dvojazyčné tabuľy — poľské a slovenské. V tom istom roku začala oprava píly patriacej Urbárskej spoločnosti. Pri jej oprave, kde zároveň inštalovali ľahký motor kúpený za 80 tis. zl., pracovali svojpomocne mnohí občania našej dedinky. Na jeseň 1967 boli odovzdané do užívania skladisti rolnického krúžku s garážmi na stroje.

3. septembra 1967 sa konali oslavovy 20. výročia pôsobnosti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. U nás v Novej Belej sa slávnosť začala zapálením vetry na Čisovej skale a vyše obce sa konala krátká slávnosť, po ktorej prešiel cez dedinku slávnostný sprievod do klubovne, kde oslavovali folklórny súbor MS KSCaS pod vedením Jana Cervasa.

V lete 1969 začala výstavba administračnej budovy Obecného národného výboru v Novej Belej. Štát nám poskytol finančnú dotáciu, zase obec stavebný pozemok. Takto bol vybudovaný pekný poschodový dom s ústredným kúrením a iným moderným zariadením, ktorý bol odovzdaný do užívania 18. decembra 1971.

V roku 1972 bola asfaltovaná cesta na úseku Nová Bela — Lopuszna, ako aj jedna ulica v obci. Ďalšie boli asfaltované na jeseň roku 1974.

Dňa 30. júla 1972 sa konala slávnosť odovzdania do užívania novej hasičskej striekačky, ktorú kúpil nás ONV za pomoc miestnych občanov, ako aj požiarnického auta pre novobelárskych hasičov. Auto nám odovzdale ministerstvo vnútra vďaka redakcii Život, najmä šéfredaktorovi Adamovi Chalupcovovi, ktorý významne prispel k tomu, aby hasiči z Novej Belej dostali toto potrebné vozidlo.

Po reorganizácii národných výborov nižšieho stupňa bolo u nás, v budove bývalého ONV (PGRN), zriadené v roku 1973 zdravotné stredisko pre Novú Belu, Krempachy a Durštín.

21. júla 1974, v preddeň osláv 30. výročia PLR bol v Novej Belej slávnostne odhalený pamätník padlým za oslobodenie v rokoch druhej svetovej vojny. Obyvatelia obce prispeli k výstavbe pamätníka svojpomocnými prácami v hodnote 30 tis. zl.

V roku 1975 prebiehali u nás práce pri stavbe mosta cez potok, ako aj pri úprave koryta tohto potoka tečúceho z Bialky do obce.

V roku 1976 sa pristúpilo k výstavbe vodovodu pre Novú Belu a Krempachy. Je to štátne investícia, ktorá má zlepšiť zásobovanie vodou jednotlivých gospodarstiev a súčasne prispieť k rozvoju chovu dobytka. Výstavba, ktorú vede krakovský podnik WODROL, nie je však dodnes dokončená.

Na jeseň roku 1977 začali sme pri hasičskej remízi budovať prístavbu určenú na kultúrny dom. Obyvatelia svojpomocne vykopali a vybetónovali základy. Pri tejto práci, ktorej celková hodnota dosahovala 100 tis. zl., odpracovali po dva dni. Okrem toho dovážali štrk a iné stavebné materiály, vykopali a vybetónovali pivnice, čím sa hodnota svojpomocných prác znáčne zvýšila. Z Gminného úradu v Novom Targu sme dostali stavebné materiály, ako cement, vápno, tvárnice, tehly, železo. V stavbe sa pokračovalo a 10. augusta 1978 boli dokončené aj steny.

Teda ako vidíme, v Novej Belej sa vela urobilo. A pritom sme ešte začali asi 100 hektárov pôdy, ktorá dovtedy ležala úhorom. Obhospodáリili sme asi 25 hektárov lúk z menej kvalitných pasienkov. Skoro 90% gospodarstiev má betónové nádrže na hnoj a 80% silážne jamy. Rolníci používajú čoraz viac strojov a zariadení, ktoré im uľahčujú prácu, napr. mlátačky, vyrávacie zemiakov, kosačky, šejačky atď.

Na záver chcel by som srdečne podať kľúč za vzájomnú spoluprácu a pomoc redakcii Života, ktorá nás po celé tie roky verne spravávala a zároveň pri priležitosti zahájenia 21. ročníka vychádzania časopisu zaželať redakčnému kolektívu a šéfredaktorovi Životu Adamovi Chalupcovovi veľa úspechov v ďalšej spoločnej krajskej i redakčnej práci.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

ZÁVODY PRE GMINY

Potravinárske hospodárstvo v roku 1979 dostáva v rozpočtovom pláne — v porovnaní s minulým rokom — zvýšené investičné prostriedky. Tieto náklady dosiahnu 158 mld zl. tých, čo je 26 percent prostriedkov určených v štátnom rozpočte na investície. Polnohospodárstvo dostane priamo 107 mld zl a ostatné investičné prostriedky sú určené pre priemysel, predovšetkým potravinársky, ako aj strojárska a chemická, ktoré spolupracujú s polnohospodárstvom.

Tento rok sa po prvýkrát obrátilo pozornosť na rozvoj drobného potravinárskeho priemyslu v gminách. Zavádzajú sa také riešenia, ktoré za minimálneho podielu investičných prostriedkov prispeje k rozvoju spracovateľského priemyslu. Túto otázkou rieši uznesenie Rady ministrov (č. 111/78), na základe ktorého bol utvorený fond rozvoja spracovania polnohospodársko-potravinárských produktov v gminách. Tento fond bude v dispozícii Hlavnej správy Ústredného zväzu rolnických krúžkov a dosiahne výšku okolo 1

mld zl. ročne. Čo bude základom pre jeho vznik? Predovšetkým nenačrátne vplatky časti zisku družstiev a družstevných zväzov zdrúžených v Ústrednom zväze rolnických družstiev (CZSR) pred jeho zdanením, vo výške 0,4 percent hodnoty vykúpených polnohospodárskych produktov. Potom dobrovolne vplatky dodávateľov polnohospodárskych produktov vplácané na základe uzeniesi valných zhromaždení predstaviteľov, ako aj iné záväzky schvalované členmi družstiev. Do fondu budú započítané aj úroky od prostriedkov fondu na bankovom konte.

Treba poznámať, že investície finančované z tohto fondu sa budú realizovať mimo limitu nákladov určených pre CZSR v národnom spoločensko-hospodárskom pláne.

Fond dáva príležitosť tým gminám, v ktorých sú suroviny a isté potreby. Zo skúsenosti vieme, že často stačí iba malá modernizácia či adaptácia alebo výstavba malého závodu, niekoľko nekomplikovaných strojov, aby sa zeleninu či ovocie mohlo spracovať na

mieste na šaláty, konzervy buď sušené výrobky. Obohatí to naše stoly nielen vitamínnimi, ale zaistí aj zamestnanie v období, keď je v polnohospodárstve menej práce. Rozvoj týchto spracovateľských závodov zmierní zároveň dopravné ťažkosti obchodnej siete. Predpokladá sa, že v celom Poľsku sa dá vybudovať a zmodernizovať vyše 100 takýchto závodov ročne.

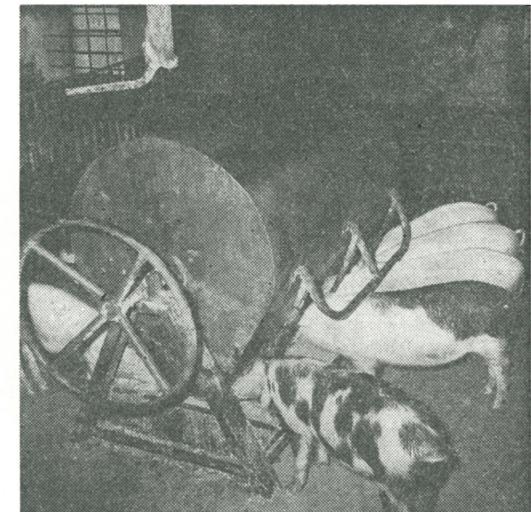
V rámci fondu možno vlastne zaklaňať všetky druhy závodov na spracovanie polnohospodársko-potravinárských produktov. Avšak isté iniciatívy v tejto oblasti sa budú o ohľadu na potreby uprednostňovať. Budú k nim patriť podniky na spracovanie a sušenie ovocia a zeleniny, ako aj malé sklady miestneho významu. Prvenstvo budú mať aj zberne a chladiarne mlieka. Berie sa aj do úvahy potreby viedieckeho trhu v oblasti zásobovania pečivom, teda možnosti výstavby pekárni a cukrárni. V tomto zozname sú aj závody na spracovanie mäsa a výrobcu nealkoholických nápojov. Centralizácia fondu má ten význam, že rozdružujúce budú potreby určitej gminy, jej výrobné možnosti a nie miestne koňexie.

M. BRZOZA

ZAUJÍMAVOSTI

NELLY má dva roky a je asi jedinou kravou na svete, ktorá, podobne ako dostihové kone, rada cvála a skáče cez prekážky. „Kariéra“ kravy Nelly začala úplnou náhodou. 11-ročná dcéra majiteľa gazdovstva v Elmlohe v Dolnom Saska (NSR) snívala o jazdeckom koni alebo aspoň poniku. Ale rodičia nechceli splniť dievčaťu tento dosť drahý sen. Preto si mala Stefania Kloseová vyhľadala v otcovej maštali jalovičku Nelly, ktorú začala usilovne trénovať. Kravička sa ukázala mimoriadne ochotná a nadána. Jej evel je trochu ťažký, ale zato výborne skáče cez prekážky a to aj vtedy, keď ich je niekoľko za sebou. Žiaľ, krava Nelly bude musieť zanedlho prerušiť „sportovú kariéru“, keďže sa má oteliť. Na snímke: dostihová krava a jej „trénerka“.

Mechanizácia prac vo výkrmní ošpaných na štátom majetku Tusza Mała pri Działdowie. Na snímke: kŕmenie prasiat tekutými krmivami z ohýbnych zásobníkov s objemom 1000 lit. Také množstvo krmiva stačí pre 250 ošpaných.

Foto: CAF — Woźniak

MAREC 79

Tento mesiac nám prináša prvé znaky zvestujúce jar, ktorá je pre botanika zložená z predjaria, počiatku jari a plnej jari. Začne sa u nás a na celej severnej pologuli Zeme 21. marca, keď Slnko vstúpi do znamenia Barana. Voľkedy tento deň topili vo vode Morenu. V tom istom čase sa na južnej pologuli začína jesenný, keďže jar tam trvá od 23. septembra do 22. decembra.

Nie vo všetkých oblastiach Poľská prichádza jar v tom istom čase. Jej príchod pozorujeme najskôr napr. v oblasti Stubic, Gubina a Leska, o niečo neskôr v juhozápadnom Poľsku. Ale v Beskydách a v Tatrách sa musí na ňu čakať dokonca do druhej polovice apríla. Najneskoršie, lebo najčastejšie až v druhé dekáde apríla, prichádza jar na Mazurskom pojazere, v bielostockom kraji a na okoli Suwałk, ktoré sa nachádzajú v severnej oblasti krajiny.

Ale neomylnym znamením príchodu jari je zakvitanie liesenky, na čo akoby čakali iné stromy a kry. Skôr, už koncom februára a začiatkom marca začína pohyb vo svete vtákov. Vtáky,

ktoré u nás ostávajú na zimu, začínajú stavat hniezda. Iné sa vracejú z ďalekých krajín. Ako jedna z prvých sa vracia čajka, ale za skutočného poslajari sa zvyklo považovať škovránka, ktorý počas snehových dní vyletuje vysoko na oblohu a veselo spieva skoro od svitu do noci.

Z kvetov na predjari najskôr zakvitajú snežienky. Keď nadídú prvé dni jari, v horách a južnej časti nížin začínajú kvitnúť ako prvé citrónovožlté prvosienky vyššie (*Primula elatior*), zase v severnom Poľsku — žlté prvosienky jarné (lekárske — *Primula veris officinalis*), ktoré obsahujú vitamín C. Nápoj z ich koreňkov a býva používaný ako prostriedok na odkašľanie. V marci sa zobudzajú aj prvé polné hľadavce a ako jeden z prvých poslov jari sa objavuje motýľ — báboka vŕbova, teholovočervená s čiernymi škvornami. Na rašeliniskách sa za bezveterného počasia ozýva kŕkanie žiab, ktoré sa pripravujú na jarné párenie.

Minulý rok naznamenali prvé prinzanyak jari v západných oblastiach krajiny. Koncom prvej dekády marca bolo najteplejšie v Poznani, Wrocławi a Jelenej Hore, ako aj vo Swinoujściu. Vtedy do lesov a na jazerá Koszalińskeho pobrežia prileteli volavky, škovránky, škvorce a drozdy. Na jazerných vodách sa zjavili labute. Skôr ako obvykle sa začalo jarné pá-

renie lesných zvierat a prišli na svet už mladé diviaky a zajace. Zo zimného spánku sa zbudili mnohé včelie roje. Avšak v tom istom čase sa do oblasti Beskýd, Tatier a Sudetov vrátila zima so snežením a teplotou minus 5 až 8 stupňov.

Podľa dlhodobých záznamov marce bývajú premenlivé, spoločne mierne a chladné. Neraz bývajú fujarice a mrazivé, neraz sú nečakane spusti džár. Avšak častejšie, sa ukazuje slnko a s ním príbajúce pekné jarné dni. Po miernych marcoch nasledujú väčšinou teplé apríle a skorá jar. Ludové pranostiky hovoria, že: — Ak kukučka v marci zakuká a ak 17. marca kŕka žaba alebo zagága divá hus, vraj čoskorú pride leto; — Na sv. Řehoře (12. III.) byla-li hned z jara nějaká bouře, neprijeď již ani mráz, ani nějaký přímrázek; — Koľko je v marci rosý, tol'ko je v máji mrazov; — Na sv. Gregora (12. III.), ide zima do mora; — Keď v marci hrmi, býva rok úrodný; — Ak na Jozefa (19. III.) s vetrom sneh vydaje, peknú k Veľkej noci chvíľu prorokuje; — Kedy v marci prší, vtedy v máji suši; — Ktorý deň v marci je hmila, o tri mesiace dažde dá; — Akých je štyridsať mučeníkov, takých je štyridsať dní; — Suchý marec a máj chladný, apríl mokrý, rok úrodný.

(zozb. Mišo)

Z KALENDÁRA NA — APRÍL — DUBEN

Na jar si dávame do poriadku záhradu na pestovanie zeleniny. Bez zeleniny a ovocia nemôže byť totiž ani reči o racionálnej výžive. Aby sme kryli požiadavky organizmu na vitamíny a minerálne soli, človek by mal jest denne okolo 0,5 kg čerstvej alebo spracovanej zeleniny. Ročne je to okolo 180 kg. Keď chceme doposlovať také množstvo, musíme určiť na jednu osobu okolo 70 metrov štvorcových záhradky.

V takejto záhradke by sme mali pestovať: paradajky uhorky, kapustu, karfiol, šalát, redkovku, mrkvu, pôry, zeler, cibulu, repu, cukrový hrášok, fazulku, kôpor. Kúsok pôdy v záhradke treba určiť pre mnohoročnú zeleninu, ako: rebarbora, šťavel, cibula tzv. „sedemročná“, špargle.

Ak chceme mať skoro na jar zeleninu z vlastnej priesady, musíme založiť teplú hriadku alebo malý fóliový tunel. Keďže sú s tým ťažkosti a vyžadujú si to veľa práce, odporúčame, — čo sa už robí na mnohých dedinách — kolektívnu produkciu priesady pre potreby väčšej skupiny obyvateľov alebo dokonca celej dediny.

Aby sme si uľahčili prácu pri ošetrovaní, polievaniu a dennom zbere zeleniny, treba záhradku zaľobiť čo najbližšie k domu.

Keďže jednotlive druhy zeleniny majú rôzne požiadavky, celú záhradku podelime na tri časti, z ktorých jednu by sme mali každý rok hnojiť na mnohem hnojom.

V prvom roku po hnojení pestujeme zeleninu, ktorá potrebuje veľa živín: kapustu (bielu, červenú, kel, ružičkový kel), karfiol, uhorky, cibulu, tekvicu, zeler a špenát. Na druhý rok po hnojení

maštalným hnojom pestujeme: repu, mrkvu, petržľen, redkovku, paradajky, pôry a pod. Na tretí rok po maštalnom hnoji pestujeme hrach a fazuľu.

Jar je obdobím, kedy vysievame minerálne hnojivo. Treba sa vystríhať chýb, ktoré sa často robia pri hnojení.

Za prvé — musíme dbať o patričné proporcie medzi dusíkom, fosforom a draslikom. Fosfor a draslik rozhodujú o kvalite úrody. Ale v praxi je to inak. Rolníci kupujú sice dusíkaté hnojivo, ale sa vyhýbajú hnojivám fosforečným a draselným. Má to zlé následky. Dusík totiž nie je plne využitý a efektivita hnojenia je nižšia.

Za druhé — zanedbáva sa dôkladné premiešanie fosforečných hnojív s pôdou. Fosforečné a draselné hnojivo sa nemá používať priamo pred vysieváním semien, ale skôr, aby sa počas iných práce dôkladne vymiešali s pôdou.

Za tretie — príliš neskoré vysievanie hnojív pod oziminy. Polovicu dôvodu dusíka určeného na jarné hnojenie ozimných rastlín musíme vysievať veľmi skoro, aby rastliny nehladovali v období vegetácie.

Za štvrté — chybňa mienka o draselnej soli tzv. „červenej“. Túto soli sa myline považuje za horsiú ako „bielu“. V skutočnosti je lepšia. V 40-percentnej bielej draselnej soli môže byť okrem základnej zložky — chloridu draselného dokonca 25% chloridu sodného, čiže kuchynskej soli, čo pre rastliny nie je vôbec prospešné. Červená draselná sol má oveľa menej tejto prímesi. Je to dôležité najmä

pri hnojení krmovinových rastlín. Táto výhoda červenej draselnej soli je zatiaľ nevelmi známa a ostáva nepovšimnutá. Keď niekedy draselné hnojivo neprinášajú očakávané výsledky, nie je tomu vine „červená“ sol, ale skôr nedostatok vápna či horčíka v pôde, teda následok zanedbávania výpnenia.

Môže vzniknúť problém, či na jar možno vysievať fosforečné a draselné hnojivo na oziminy. Odpovery je následovná: ak sme ich nepoužili pred sebou ozimím, lepšie je vysiať neskoro, ako vopreky.

Do ozimných rastlín možno vysiať aj superfosfát a kde je možné, brániť na jar. Bránenie je dôležité, lebo fosfor sa premiestňuje v pôde veľmi pomalo.

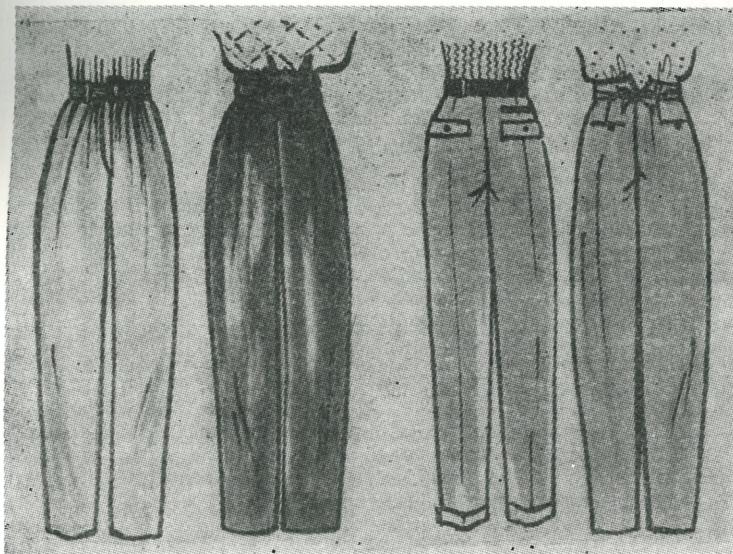
Draselné hnojivo na rozdiel od fosforečných sa ľahšie rozpúšťajú a rýchlejšie premiestňujú v pôde.

Keď nie je veľa snehu, možno na rovných poliach vysievať fosforečné a draselné hnojivo aj v zime. Zimné hnojenie a výpnenie je veľmi osožné.

Predovšetkým sa vyhýbame návalu práce v spiekovom jarnom období, neoneskorujeme sejbu ani nedupeme pôdu ťažkým náradím.

Zároveň sa pôda lepšie neutralizuje, lepšie využíva fosforečné hnojivo, rýchlejšie sa vyplachuje chlorid z draselných hnojív, čo má za následok, že rastliny hlbšie korenia a sú odolnejšie na suchu.

S.D.

NOHAVICE

Sú stále módne a nosíme ich od rána do večera: na všedny deň, do spoločnosti, na večierky, turistiku a šport. Každá žena môže nájsť pre seba vhodný model. Avšak nesmie zabúdať, že v nohaviciach s moderným strihom najlepšie vyzerajú štíhly ženy s dlhými nohami, štíhlymi stehnami a nepríliš širokými bedrami.

Ako odporúča najnovšia móda, nohavice by v súčasnosti mali byť dolu zúžené alebo rovnako široké po celej dĺžke, zato v bokoch pomerne volne. Pás nie je nižšie, ale na svojom mieste alebo dokonca trochu vyššie. Nohavice siahajúce iba po bedrám už nie sú moderné. Na nohaviciach frakového typu pre spoločenské príležitosti alebo na večierky sú dokonca širšie opasky-živôtiky, vďaka čomu je pás veľmi vysoko. Nohavice sú často v pásne nabierané alebo majú záložky. Módnu

novinkou klasických nohavíc je niečo, čo ich vzadu rozširuje, napr. viazačky, „snúrky“ a pod. Nohavice majú najčastejšie normálnu dĺžku a siahajú do polovice päty topánok, vpredu sa opierajú o topánky. Ale módne sú aj nohavice, ktoré siahajú iba pod kolená a končia sa opascom.

Nohavice sú ušité z tenkých a priliehavých látok (týka sa to predovšetkým večerných a spoločenských nohavíc) alebo z vlnených látok bud' podobných vlne a pletenín. Nohavice športového charakteru sú najčastejšie z tweedu, manchestru, súkna a úpletov. Veľkú kariéru robia nohavice texaskového strihu z čierneho štruksu a dokonca z kože alebo umejnej kože.

K texaskám a iným klasickým fazónam nosíme rôzne opasky, viafarebné bud' rôznejší šírky, pričom užší býva nad širším. K nohaviciam na spoločenské udalosti a večierky nosíme taktiež opasky z podšívkovej látky alebo atlasy, serpy, šatky bud' dajaky sál.

Z AMOROVY LOUČKY

Hladká čierna sukňa s úzкym zlatým opaskom a elegantná krémová blúzka anglického strihu so širšími rukávmi všitými do manžety zapínané na jednu gombičku. Takúto sukňu a blúzku môžu mladé dievčatá využiť do divadla, na koncerty a na menšie spoločenské príležitosti.

Aby bol človek šťasten v láske, nemusí byť slepý. Stačí, když sem tam zavře oči. (Achard)

On čte noviny, ona si prohlíží obrázkový časopis:

— Miláčku — praví ona — tady čtu, že kočky jsou egoistické, nevěrné, lakomé a falešné. Myslím, že je to pravda?

— Samozrejme, kočičko!

NAJNOVŠIE NÁVRHY

Naposledy velkí módní návrhári propagovali takto rôznych modelov s „najmodernejšími“ líniemi, dĺžkami, a úzkymi alebo širokými, mnohovrstvovými sukňami, až sa všetky štýle pomiešali. Nedviedno, či žena, na ktorú hľadíme, má šaty podľa poslednej módy alebo spred niekolika rokov.

ne životného partnera a klananiu manžela.

Hodno pritom pripomenúť, že v súčasnosti myslia takto nielen mladé Angličanky. Typický rodinný postoje, v ktorých je na prvom mieste vlastný domov, manžel (manželka) a deti sa javia aj v iných krajinách — a to nie len u žien.

VZORKY ZOŠTÍHLUJÚ.
Vzorkované pančuchy sú najnovšou módnou novinkou. Reklama tvrdí, že zoštíhlujú nohy a pútajú pozornosť, čo je dôležité, keďže v nadchádzajúcej sezóne majú byť sukne nad kolená.

HUMOR

Ve veřejném parku v Glasgow (ve Skotsku) si jeden z návštěvníků povídral tabulkou s nápisem:

— Vstup na trávník zakázán. Pokuta jeden shilling! Zeptal se kolemjdoucího strážníka:

— Snížil jste cenu? Ještě před nedávnem byla pokuta tři shillingy.

— To souhlasí, pane, ale za takovou cenu nikdo na trávník nevstoupil.

Malý Willie prinesie učitelce list od svojej matky:

— Vážená paní Peebodyová, — píše Williego matka, — nedávajte, prosím vás, môjmu synovi úlohy, v ktorých fľaška whisky stojí iba 10 šilingov, pretože potom môj muž nemôže zaspáť.

Celú noc opakuje: Vari naozaj boli také zlaté časy?

Proč si vlastně nenecháte opravit zuby?

— Proč? Dvacet let jsem ženatý, nikam nechodím, doma se dívám na televizi, tak kdy se vlastně zasměju?

TAKÝ JE ŽIVOT...

O CELÚ DEŽKU predbehol svoju dobu holandský módní návrhár Gijs Bakker, ktorý predstavil na výstave v Londýne svoje návrhy, o.i., košele a šaty s fotografia zobrazujúcou mužské alebo ženské poprsie. (IHT)

NEOČAKÁVANÉ výsledky priniesla anketa britského časopisu pre ženy Honey. Obrovská väčšina žien vo veku 18 až 30 rokov, ktoré na ňu odpovedali, uviedla na prvom mieste medzi svojimi túžbami: — dobrého manžela, potom pekný byt a deti. Až 95 percent žien bolo proti zme-

mladým mladším najmladším

Radujme sa, jar je tu!

2. sloha:
Ked' sa na dvor vybatolia
drobné húsatá,

vetrík češe púpavienkom
vlasys zo zlata.

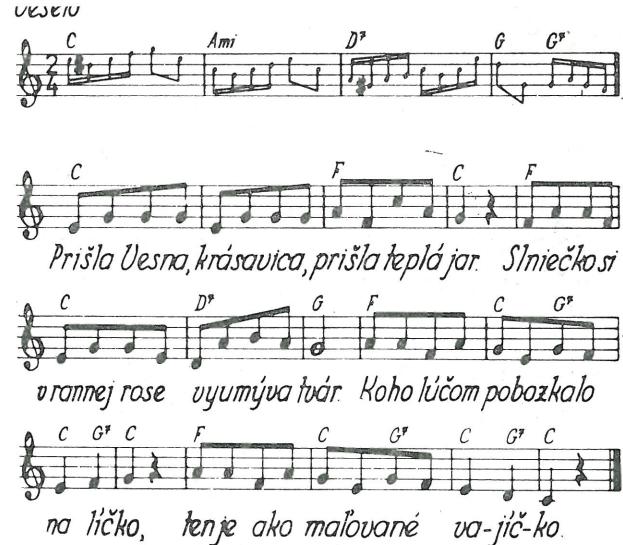
Zvončekami vyzváňajú
zaránky
kučeravé ovečky a baránky.

3. sloha:
Všade je dnes ako v úli
veselost a zhon.

Škovránok nám vyspevuje:
Podťe, deti, von!

Dievčence si venček z trávy
upletú.
Radujme sa, radujme sa, jar
je tu!

TEXT A HUDBA: ALOJZ ČOBEJ ● NOTOGRAF: JOZEF KLOCHÁN

1979
MEDZINÁRODNÝ
ROK DIEŤAŤA

BENEDEK ELEK

Líška a škovránok

Boli raz jeden škovránok a líška. Líška mala roľu, a škovránok nemal nič. Urobil si však na roli hniedzo a vyliahl sa mu v ném škovránčatá. Prišla k nemu líška a hovorí mu:

— Počuj, škovránok, hneď mi daj jedno mláďa, lebo si zoriem roľu!

Nalakal sa chudák vtáčik, čo bude s jeho príbytkom, keď si líška zorie roľu. Srdece mu žiaľom pukalo, ale predsa jej dal jedno mláďa.

Na druhý deň zas hovorí líška škovránkovi:
— Hneď mi daj malého škovránka, lebo si zoriem roľu!

Znovu smútil, ale čo mal robiť? Dal jej ho. Potom vyletel na bodliak a rozplakal sa.

Pribehol k nemu psík a opýtal sa ho, prečo narieka.

— Hlúpy si bol, zaštakal pes, keď sa dozvedel, čo sa stalo. Ak sa ti ešte raz líška bude vyhŕažať, povedz jej, nech si zorie, ak má pluh.

Líška prišla a hovorí:

— Zaraz mi daj mláďa, lebo hneď zoriem roľu!

— Veru ti nič nedám. A zor si, ak máš pluh. Líška sa postavila na pole, všetkými štyrimi hrabala a na celú papulku vykrikovala:

— Hijó, hijó, hijí...

Začul to pes a hneď sa rozbehol, že na tom poli chytí líšku. Ale líška ho zbadala a hybaj vnohy jarky-nejarky, kriky-nekriky, až dobehla k jednej diere. Vbehl do nej a hneď sa začala vychvalovať:

— O, moje výborné oči, aký len pozor ste dávali, keď ste v tej rýchlosťi zbadali dieru! Ach, moje zlaté predné nožičky, ako ohromne ste bežali! Bez vás by ma bol pes istotne dobehhol. A vy, moje zadné labky, ako dobre ste rozhadzovali prach, v ktorom som sa skryla psovci!

Lenže s chvostom nemohla byť spokojná.

— Ty nepodarené chvostisko, ved si ma len dozadu fahal, bezmála ma kvôli tebe psík dobehhol. Pre teba niet miesta v tejto diere, hneď ťa odialto vyrazím!

A začala tlačiť chvost von.

Len na také niečo čakal pri diere pes. Chmat! Cvakol zubami, vytiahol za chvost celú líšku a môžete mi uveriť, že si tá viac na škovránčatú chuť nerobila.

Jean de la Fontaine (čítaj Žán de la Fontén) je francúzsky spisovateľ, ktorého už dávno obdivuje celý svet. Tvoril približne pred tristom rokmi, ale jeho dieľo má čo povedať aj dnešnému človeku. Literát alebo učiteľ slovenčiny by vám o tejto básničke povedal, že je to BÁJKA. Bajku na prvý pohľad spoznáme podľa toho, že v nej vystupujú zvieratá. Má však ešte jednu veľmi dôležitú vlastnosť: zvieratá v nej majú ľudské vlastnosti (v tomto prípade je to strach) a tak sa stávalo, že nejened človek, ktorý sa v takom zvieratku spoznal, sa nad bájkou nielen uškrnul, ale aj poriadne najedoval....

JEAN DE LA FONTAINE

ZAJAC A ŽABY

Zajac pod kríčkom v lístí snil.
Akáže pod kríčkom je práca okrem

snenia.

Do fažkých dóm sa ten zajačik pohrúžil, že vždy sa musí báť, že nikdy pokoj nemá. Húta: „Kto pozná iba strach, je veru nešťastný tvor, ach!

Ak niečo nájde si, nemôže to zjesť schuti, nepozná radosti, len strach, či tu, či tam. Ja tiež tak živorím. Večná bázeň ma nútí k tomu, že aj ked' spím, zrak otvorený

mám.

Zmeňte sa, rieknu vám mudrci preslávení?

No ale či strach niekto zmení?
Aj ľudia, keď len uzrú tieň, sa často zlaknú, ja to viem."

Tak uvažoval zajac malý a pritom uši napínal, strápený, plachý, vždy sa bál, každý šum, tieň či van mu hrôzu

naháňali.

A kým to smutné stvorenie takto pod hustým kríčom sníva, počuť šust a zajac rýchlo sa rozbehne do diery, v ktorej býva.

Uteká po brehu veľkého rybníka. Vyplášené žaby do vody pred ním skáču a v strachu hľadajú v hlbokých dierach spásu.

„Och,“ povie, „aká panika tu nastala. Mňa sa boja i ľudia. Ked prídem, je hrôza veliká. Odkiaľ razom tá smelosť moja? Hľa, koľko strachu som nahnal tým

zvieratám.

Ja hrdina som, uverte mi.“ Vidím, niet zbabelca na celej súrej zemi, ktorý by nestrelol väčšieho, než je sám,

Preložil JÚLIUS LENKO

Chcete si dopisovať?

Elvíra Kovtuno- Vlasta Farbaro- Jozef Sciranka Dáša Sakalová
vá — má 25 ro- vá — má 16 ro- — má 15 rokov, — má 20 rokov.
kov, zaujíma sa kov, zaujíma sa o zaujíma sa o rá- zhiera pohľadnice
o malovanie. Ad- šport. Adresa: dioamatérstvo, rôzneho druhu.
ressa: ZSSR, Za- 076 03 Hraň 35, Adresa: 093 02 Adresa: Mikoví-
karpatská obl., ul. Sov. armády, Vranov — Hen- niho 7, 801 00 Bra-
294 000 Užhorod, okr. Trebišov, covská 64, okr. tislava, ČSSR.
Hlavná pošta. Vranov nad Top- iou, ČSSR.

ŽIVOT ZOZBIERAL PO SVETE

Podľa chuti

Ovocie stromu chlebovníka, ktorý rastie v Južnej Ázii a na blízkych ostrovoch, sa veľkosťou i tvarom podobá ľudskej hlave. Chuťou pri- pomína chlieb a z toho pochádza i názov stromu.

Z histórie vreckovky

Vreckovka má nielen štyri rohy, ale i... svoju história. V štvorcovom tvaru, v akom ju používame dnes, sa zjavila v 18. storočí vo Francúzsku. Predtým sa používali vreckovky okrúhle, oválne i trojuholníko-

vé. Samozrejme, že dlho trvalo, kym sa používali vreckovky na určený účel. Najskôr slúžili iba ako doplnok k dvornému alebo plesovému oblečeniu.

Bambus porazený

Na kalifornskom pobreží sa nachádza rastlina, ktorá rastie najrýchlejšie na svete. Volá sa remenica listnatá. Od okamžiku, keď sa vynorí nad vodu, narastajú jej výhonky až 50 cm za deň. Prekonáva značne rekord bambusa, ktorý vyrastie najviac o 30 cm.

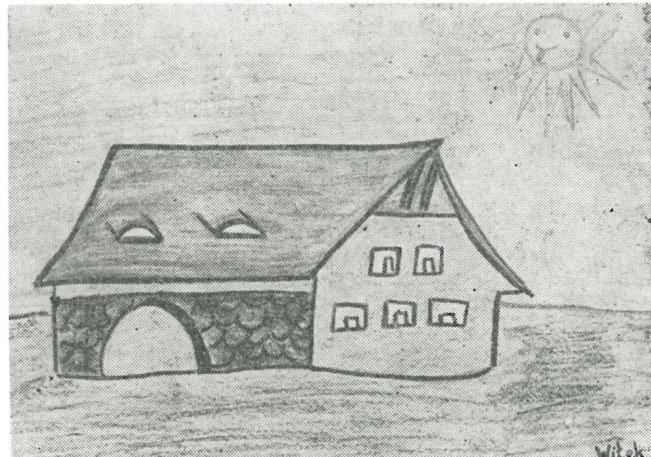
Kresliarsko-opisná súťaž Života pre školskú

mládež je predĺžená do 31. mája 1979.

Posielajte práce, hodnotné odmeny čakajú!

Pripomíname tému súťaže: nakresli alebo opíš, čo sa zmenilo v tvojej obci a oblasti v poslednom čase v prospechi celku obyvateľov. Ako aj to, čo v tvojom bydlisku, v tvojom vojvodstve púta tvoju pozornosť a je hodné zovšeobecnenia.

Súťažná práca W. Chruščielského zo Zelova.

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

Dziedziczenie ustawowe gospodarstw rolnych (1)

I. Krąg spadkobierców powołany z ustawy do dziedziczenia jest węższy. Nie obejmuje bowiem zstępnych spadkobierców dalszych niż jego wnuki, ani zępnych rodzeństwa spadkodawcy dalszych niż dzieci rodzeństwa. Spadkobierca powołany z ustawy według zasad ogólnych wtedy tylko dziedziczy gospodarstwo rolne, jeżeli w chwili otwarcia spadku odpowiada określonym w kodeksie warunkom. I wreszcie, jeżeli spadkobiercy powołani z ustawy do dziedziczenia w pier-

wszej kolejności tym warunkom nie odpowiadają, gospodarstwo rolne przypada z ustawy spadkobiercom powołanym w dalszej kolejności, gdy spełniają oni warunki odrebnie w takim wypadku określone. Z tego wynika, że gospodarstwo rolne stanowi odrebną część spadku, może ono bowiem przypaść innym spadkobiercom niż ci, którzy są powołani do spadku według zasad ogólnych.

II. Gospodarstwo rolne obejmuje wszystkie nieruchomości rolne, które należały do spadkodawcy, wraz z częściami składowymi (np. budynkami), inventarzem żywym i martwym oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem tego gospodarstwa. Również w skład gospodarstwa rolnego wchodzą lasy i nie-

użytki, jeżeli stanowily lub mogły stanowić zorganizowaną całość gospodarczą z nieruchomościami rolnymi. Za gospodarstwo i nieruchomość rolną uważa się tylko takie, których łączny obszar przekracza 0,5 ha. Mniejsze gospodarstwa podlegają dziedziczeniu według zasad ogólnych.

III. Dzieci spadkodawcy dziedziczą z ustawy gospodarstwo rolne jeżeli: (Art. 1059 § 1 KC)

1) bezpośrednio przed otwarciem spadku pracowały w tym gospodarstwie albo

2) w chwili otwarcia spadku są członkami rolniczej spółdzielni produkcyjnej, lub pracują w gospodarstwie rolnym takiej spółdzielni albo

3) w chwili otwarcia spadku bądź prowadzą inne indywidualne gospodarstwo rolne, bądź też pracują w gospodarstwie rolnym swoich rodziców, małżonka lub jego rodziców, albo

4) w chwili otwarcia spadku, bądź są małoletnie, bądź też pobierają naukę zawodu, lub uczęszczają do szkół albo

5) w chwili otwarcia spadku są trwale niezdolne do pracy.

Punkt 1–3 tego artykułu to właśnie warunki określone przez kodeks cywilny predysponujące do dziedziczenia. Punkty 4–5 mają charakter humanitarny zabezpieczający egzystencję osobom w nich wymienionym.

M.B.

PSYCHO-ZÁBAVA

JMÉNO VĚŠTÍ

F R A N T I Š K A — zpravidla tmavší blondýnka nebo hnědovláška, vysoké, statné postavy (kyrynska). Pochází z nepočetné rodiny. Od malíčka je statečná, moudrá, pohotová, praktická. Málokdy pláče, nežaluje, nestěže si, nemazlí se a nesnáší, aby ji někdo křoval. Ve skutečnosti je citlivá, srdcečná; navenek ukazuje spíše mužské vlastnosti jak smělost, odvahu, rychlé a správné rozhodování. Oči mívá šedé, zelené nebo černé. Vlasy nepoddajné, nedrží v účesu. Je velice hrdá. Nesnáší ohroublé a hloupé vtipy. Pokud jí někdo ublíží zlým nebo hrubým slovem, obratem mu to vrátí. Lidé si jí váží a mají ji rádi. Ačkoliv je nadále a schopná, ve škole mívá potíže způsobené lenivostí. V zaměstnání je spolehlivá, poctivá a svědomitá. Nejčastěji pracuje jako ošetřovatelka, kreslítka, průdavačka, novinářka. Je přísná na sebe i na spolupracovníky. Nemá ráda klepy ani patolízalství. Má nadání k šití a modelování. Pracuje rychle a dobře, je schopná organizátorka. Provádí se za hodného, milého, přijemného člověka trochu nižší postavy, povoláním inženýra, technika, milicionáře nebo řemeslníka, který je klidnější, pomalejší než ona. Mívají dvě až tři děti, první se rodívá dcera. Františka miluje biograf, výlety do přírody, zajímavé knihy, tanec a květiny, zvláště karafiáty. Manžel ji miluje, zbožňuje a obdivuje, ačkoliv Františka pečeje o svůj vzhled umírněně. Přátelům manžel se vyhýbá, hnedě kouří a trochu tloustne. Pečlivě přechovává všechny památky. Nejšťastnější je ve věku od 30 do 36 let. Ochotně pomáhá rodině i přátelům. Jako manželka je cituplná, jako milenka vášnivá. Ačkoliv ji trápí revma a srdce, dožívá se vysokého věku.

snár

Verite snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predstavu našich babičiek. Ostatne, veď je to iba zábava. Tak teda, keď sa vám sníva:

Bolest hlavy — budeš zapleteny do nepríjemnosti

Baníka pracovať vidieť — prijemná návšteva

Baník — dobrá priležitosť pre tebou Cestár — zabudol si na dôležitú prácu Čižik, vidieť ho — daj si pozor na ľudi — čvrlíkati počuť — budeš sa nudil v spoločnosti

Detské hry pozorovať — čistá radosť a pôžitok

Ihlike na pletenie — potrebujete lásku Holíť sa nechat — strata peňazí Kvapky vidieť — budeš prelievať slzy Kožušina — budeš mať veľký majetok — kupovať ju — nemoc

Lyže — postup v zaměstnaní Maják — dobré vyhliadky do budúcnosti Nenávidený byť — v živote niečo dokážeš

Nosič — skutočný priateľ ti poskytne pomoc

Odsúdený byť — neštastie Piliny vidieť — chcú ta okradnúť — jest — fažká nemoc

Rýchlik vidieť — tvoje prianie sa splní — cestovať ním — máš tulácke sklonky Slávu získať — daj si pozor v práci Spiaceho vidieť — očakávaj starosti

WETERYNARZ

PRZEKRWIENIE
I OBRZEK
WYMIENIA KRÓW

Przekrwienie wymienia występuje szczególnie często u krów wysokomlecznych i pierwiastek w ciągu pierwszych dni po porodzie. Spowodowane ono jest zwiększym dopływem krwi do wymienia wskutek rozpoczęcia wydzielania mleka. Skóra na wymieniu jest wtedy zaczerniona, same wymię obrzękle, a przy dojeniu w mleku pojawia się krew. Jeśli w oborze jest

zimno, a na podłodze mało ściółki, obrzęk może przemienić się w ropień lub może powstać zapalenie wymienia. Wymię w czasie przebiegu tego schorzenia jest powiększone, przy omacywaniu twardze, a skóra zaczerniona. Leczenie polega na poprawie warunków utrzymania, dodaniu więcej ściółki. Należy odjąć pasze treściwe i soczyste, a dawać tylko pasze objętościowe (siano, słoma) i niewielką ilość wody do picia. Chorego wymienia nie należy masować ani nie wcierać żadnej maści. Można natomiast robić okłady z chłodnej wody i octu.

Na krótko przed porodem lub bezpośrednio po nim następuje zwykle

obrzek wymienia. Powodem jak wyżej jest zwiększy dopływ krwi do gruczołu. Może obrzękać zarówno jedna ćwiartka jak i całe wymię. Strzyki nie obrzękają, ale stają się jakby krótsze, gdyż są zasłonięte przez powiększone wymię. Obrzęk może objąć również podbrzusze. Przy nacisku palcem w wymieniu tworzy się dołek, który powoli zanika. Wymię więc nie jest twardze, w przeciwieństwie do przekrwionego, lecz tzw. ciastowe. Zdajane mleko nie jest zmienione. Do czasu ustąpienia obrzęku należy krowie zmniejszyć o połowę dzienną dawkę paszy, a zwłaszcza odjąć zielonki i okopowe oraz zmniejszyć ilość wody.

Wymię trzeba codziennie masować, można również wcierać maść kamforową. Konieczne jest podwiązanie wymienia. W tym celu czystą płachtę lub worek, w którym robi się otwory na strzyki podwiązuje się na grzbicie zwierzęcia. Należy tu zwrócić baczną uwagę, gdyż obrzęk wymienia stwarza zawsze niebezpieczeństwo powikłań. Te dwie jednostki chorobowe ustawia się obok siebie, aby jak najwyraźniej widać było różnicę w postępowaniu przy obu chorobach (masowanie i nie masowanie wymienia), tak bardzo zbliżonych do siebie objawami chorobowymi.

H. MĄCZKA

ZUZKA

GASKOŃSKÉ KOBLIHY

Rozpočet: 25 krupičkové mouky, 2 dkg cukru, 1 lžice rumu, 2 žloutky, 2 dkg másla, 1 vejce, 1,5 dkg drozdí, 1/4 l mleka, 4 dkg hrozinek, sůl, citronová kúra, 25 dkg převařeného másla nebo sádla na smažení, vanilkový cukr na posypání.

Do ohrátky mísy nasypejme mouku, přidáme cukr, špetku soli a citr. kúru. Do vlažného mléka rozdrobíme drozdí, necháme vykynout, přidáme rozehrátky máslo, žloutky vejce a rum, nalejeme do mouky

a dobře vypracujeme těsto, které musí být trochu hustší než na kapání. Zamícháme do něho přebrané hrozinky a dáme vykynout. Vykynuté těsto nabíráme lžici a lejeme do rozpláteného tuku tak, aby se utvořily malé kouličky nebo nočky. Smažíme je po obou stranách do zlatova. Usmažené, ještě horčé, obalíme ve vanilkovém cukru.

TVAROHOVÉ GULKY

Rozpočet: 500 g tvarohu, 50 g práškového cukru, 50 g másla, 2 vajcia, 80 g krupicovej mýky, 70 g krupice, sol, 2 dl sladkej smotany, 20 g škoricového cukru.

Tvaroh zmiešame s cukrom a maslom, přidáme sůl, cukr, citronovou kúru, tlučenou vanilkou a přilije-

a spolu добре rozmiešame. Cesto rozdelíme na kúsky o velkosti orecha, roztlačíme do formy pagáčika a vo vriacej vode vyzváramo. Uvarené posypeme škoricovým cukrom a polejeme smotanou.

VELIKONOČNÍ BOCHÁNEK

50 dkg hladké a krupičkové mouky, 15 dkg másla, sůl, 10 dkg cukru, citronová kúra, vanilká, 2,5 dkg drozdí, 1/4 l mleka, 3 — 4 žloutky, 8 dkg hrozinek, 5 dkg mandlí nebo ořechů, 1 vejce na potření, 1 dkg mandlí nebo ořechů na posypání, kousek másla na papír.

Do prosáté mouky rozsekáme máslo, přidáme sůl, cukr, citronovou kúru, tlučenou vanilkou a přilije-

me vykynutý kvásek připravený z droždi, vlažného mléka a trochy cukru. Ve zbylém mléku rozmlícháme žloutky a přidáme do těsta, které dobře vypracujeme, nejdříve v mísce a pak na vále. Těsto je dosud tuhé. Do vypracovaného těsta přidáme hrozinky a oloupané sekané mandle nebo ořechy a necháme v mísce na tepelném místě vykynout. Z vykynutého těsta uděláme kulatý bochánek, položíme jej na pomaštěný papír na plech a opět necháme asi 3/4 hodiny kynout.

Vykynutý potřeme vajíčkem, za chvíli podruhé, aby byla hezká lesklá kúrka, nahoře na kříž ostrým nožem nařízneme (asi 1 — 1,5 cm hluboko), posypeme sekanými mandlemi nebo ořechy a 1 hodinu pečeme v mírnější troubě.

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORÉ VÁS ROZČUEUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU:

REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Gališ (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapičák (Mikołów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luściński (Zelów), Lídya Mšálová (Zubrzyca Góra), Lídye Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmaný (Tribs), Andrej Vojtaš.

Tłumaczenia i korekta jez. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Magdalena Polakowska; red. graf. — Elzbieta Ksybek.

Nadesłanych rękopiśmi, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: rocznicie — 12 zł; półrocznicie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowego i społecznego w miastach zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumerate na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolejowe, Wydawnictwo Zagraniczne, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 50%.

Oddano do skladu 5.II.1979 r. Numer podpisano do druku 8.III.1979 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 163. Nr indeksu 38601/38501. C-122.

ZIVOT
ZASOPISMO
POŁECZNO
ULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

